

# SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK



## VÝBĚR Z ROZHODNUTÍ

Evropského soudu  
pro lidská práva  
ve Strasbourgu

OBSAH:	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 19632/92 ve věci Guillemínová versus Francie .....	2
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 18892/91 ve věci Putz versus Rakousko .....	12
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 20605/92 ve věci Halfordová versus Spojené království .....	21
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 20641/92 ve věci Terra Woningén B. V. versus Nizozemsko .....	34

ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA  
21. února 1997  
VĚC GUILLEMINOVÁ  
(Rozsudek ve věci Guilleminová versus Francie)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu A jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, F. Matscher, L. – E. Pettiti, J. De Meyer, A. N. Loizou, M. A. Lopes Rocha, B. Repik, P. Kūris, E. Levits a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 27. září 1996 a 22. ledna 1997, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

## POSTUP

1. Případ byl soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 8. prosince 1995 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 19632/92) proti Francii, předložené Komisi podle článku 25 francouzskou občankou paní Adrienne Guilleminovou 28. listopadu 1992.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, jímž Francie uznala obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Předmětem stížnosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu A žadatelka uvedla, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a ustanovila advokáta, který ji bude zastupovat (ust. 30). Původně byla žadatelka označována pouze iniciálami A. G., avšak souhlasila s odhalením své identity.

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan L. – E. Pettiti, zvolený soudce francouzské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 4/b/). Dne 8. února 1996 vylosoval předseda za přítomnosti tajemníka dalších sedm členů, a to pány J. De Meyera, S. K. Martense, F. Bigiho, M. A. Lopese Rochu, B. Repika, P. Kūrise a E. Levitse (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5). Následně pan F. Matscher a pan A. N. Louizou, zastupující soudci, nahradili pana Bigiho, který zemřel, a pana Martense, který ještě před přelíčením odstoupil (ust. 2 § 3, 22 § 1 a 24 § 1).

4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka konzultoval se zástupcem francouzské vlády (dále jen „Vláda“), právním zástupcem žadatelky a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a 38). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník vyjádření Vlády 29. května 1996 a vyjádření žadatelky 3. června 1996.

Dne 30. srpna 1996 Komise vydala spis o řízení před ní, jak si vyžádal tajemník na základě pokynů předsedy.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strاسبourgu 25. září 1996. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu J. – F. Dobelle, zástupce ředitele právního oddělení Ministerstva zahraničí, zástupce Vlády, C. Marchi–Uhelová, právní oddělení Ministerstva zahraničí, E. Sévère–Jolivet, Úřad pro lidská práva, oddělení pro Evropu a mezinárodní vztahy Ministerstva spravedlnosti, poradci;

(b) za Komisi F. Martínez, delegát;

(c) za žadatele M. Meyer, advokát činný ve Strasbourgu, právní zástupce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Martíneze, Meyera a Dobellea a zodpověděl také otázky vznesené jedním z jeho členů.

## SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

### I. Okolnosti případu

6. V rozhodnutí ze 7. října 1982 prefekt departementu Essonne učinil prohlášení, že bylo ve veřejném zájmu získat nuceným výkupem půdu potřebnou pro rozvoj bytové zástavby města Saint-Michel-sur-Orge, známý jako projekt Fontaine de l'Orme. Tato půda zahrnovala pozemek patřící žadatelce, na němž stála budova používaná jako přechodné obydlí jednoho z členů její rodiny.

#### A. Vyvlastňovací řízení

7. Dne 10. září 1982 starosta Saint-Michel-sur-Orge podal žádost k vyvlastňovacímu soudci departementu Essonne, který 6. prosince 1982 vydal příkaz k vyvlastnění převádějící žadatelčin pozemek pod městskou správou a stanovíci výši náhrady, která jí má být vyplacena. Dne 28. března se žadatelka proti tomuto rozsudku odvolala.

8. Dne 28. července 1983 Společnost pro rozvoj nového města Evry (dále jen „EPEVRY“), která byla zodpovědná za realizaci projektu, informovala paní Guillemínovou, že by měla pozemek opustit do 14. července 1983. Ve stejném měsíci dala městská rada zbořit plot, budovy a veškerá obslužná zařízení, zeleninovou zahradu a ovocný sad na pozemku.

9. Dne 14. října 1983 na odvolání vyvlastněné žadatelky zvýšilo oddělení pro vyvlastňovací řízení Odvolacího soudu v Paříži částku náhrady za vyvlastnění na 221 858 francouzských franků (FRF), která je v současné době uložena v bance pro úřední vklady (Essonnská pokladní).

#### B. Zrušení prohlášení o veřejném zájmu

10. Dne 19. listopadu 1982 paní Guillemínová zahájila řízení u Správního soudu ve Versailles. Dne 24. října 1985 soud zrušil prohlášení o veřejném zájmu na základě toho, že bylo ultra vires. Rozhodl, že toto prohlášení mělo být učiněno ve výnosu po poradě Conseil d'Etat a ne v rozhodnutí prefekta (viz níže uvedený odst. 23). Inspektor pověřený vedením šetření předcházejícího tomuto prohlášení doporučil, že by projekt neměl zahrnovat existující domy, které měly dostatečný pozemek pro vytvoření zahrady uspokojující potřeby rodiny, jako tomu bylo v případě žadatelčina pozemku.

11. Městská rada se odvolala 26. prosince 1985 a 28. dubna 1986 předložila obhajobu.

V rozsudku z 13. března 1989 Conseil d'Etat potvrdil rozsudek správního soudu. Zamítl žádost paní Guillemínové o přijetí formálního sdělení, že městská rada automaticky odstupuje ze soudního řízení, protože včas nepředložila doplňky k obhajobě, a také zamítl její žádost o náhradu, kterou poprvé vznesla v odvolání.

#### C. Zrušení vyvlastňovacích opatření

12. Žadatelka podala dvě odvolání na právním podkladě ke kasačnímu soudu, první proti příkazu k vyvlastnění z 6. prosince 1982 a druhé proti rozsudku Odvolacího soudu v Paříži ze 14. října 1983.

Ve dvou rozsudcích ze 4. ledna 1990 kasační soud (třetí občanské oddělení) zrušil příkaz k vyvlastnění realizující převod vlastnictví a „následně“ zrušil rozsudek Odvolacího soudu v Paříži, který rozhodoval o náhradě za vyvlastnění. Tyto rozsudky byly úředně doručeny městské radě 22. května 1990.

#### D. Žádosti o náhradu

##### 1. Žádost k městské radě provádějící vyvlastnění

13. Dne 20. června 1990 se paní Guillemínová neúspěšně obrátila na městskou radu, požadujíc buď obnovení svých práv nebo náhradu ve výši 4 194 655,65 FRF.

##### 2. U soudů

14. Dne 10. listopadu a 17. prosince 1990 podala paní Guillemínová žádost ke státnímu zástupci v Evry. Ten 11. března 1991 rozhodl neučinit v tomto směru žádné kroky.

15. Dne 23. prosince 1991 žadatelka u Správního soudu ve Versailles napadla předpokládané rozhodnutí městské rady zamítnout její žádost. K jejímu požadavku na obnovení jejích práv byla připojena žádost o náhradu za morální újmu a ztrátu užívání vlastního majetku, kterou ohodnotila částkou 1 971 795 FRF.

16. Dne 13. ledna 1992 zahájila řízení u Vrchního soudu v Evry proti starostovi Saint-Michel-sur-Orge a EPEVRY, usilujíc o příkaz k demolici budov vystavěných na jejím pozemku městskou radou s periodickými pokutami v případě nevyhovění a o odškodné.

Ve společném výkladu žalovaní namítali, že nebylo možné pozemek vrátit. Byl prodán EPEVRY za účelem rozvoje výstavby a jednotlivé stavební parcely byly obratem prodány různým kupcům a nyní se na nich stavělo a byly obydleny.

17. Dne 1. února 1993 Vrchní soud v Evry odložil rozsudek, dokud nerozhodne Správní soud ve Versailles, a stanovil jednání o případě na 10. června 1993 u soudce pověřeného přípravou věci na přelíčení.

18. Zasedání správního soudu se konalo 10. května 1994 a rozsudek byl vynesen 24. května 1994.

Rozhodl, že žádost o navrácení pozemku byla nepřijatelná z důvodu, že „není na správním soudu vydávat příkazy úřadům“, a o požadavku náhrady rozhodl následovně:

„Z přípravy případu k přelíčení jasně vyplývá, že vyvlastnění ... ve veřejném zájmu ze 7. října 1982 bylo vydáno nezákonně. Zbavení vlastnictví paní Guillemínové bylo proto nezákonným vyvlastněním soukromého majetku. Je na samotných obecních soudech, které chrání soukromý majetek, aby projednaly žadatelčin požadavek náhrady za ztrátu údajně utrpěnou následkem vyvlastnění nebo jakýchkoli přímých důsledků tohoto aktu.“

19. Mezitím byla 3. března 1994 žádost paní Guillemínové vyřazena ze seznamu u Vrchního soudu v Evry. Byla na něj znovu zařazena 25. listopadu 1994. Dne 5. ledna 1995 žadatelka předložila nový návrh požadující náhradu.

20. V rozsudku z 23. října 1995 Vrchní soud v Evry zaznamenal, že paní Guillemínová bezvýhradně odstoupila od svého požadavku na demolici budov vystavěných na jejím pozemku, a rozhodl, že byla oprávněna k obdržení náhrady od městské rady realizující vyvlastnění. Odložil rozsudek o žádosti o náhradu, nařídil vypracování znaleckého posudku o hodnotě vyvlastněného pozemku v prosinci 1982, o ztrátě vyplývající z toho, že byla o svůj pozemek připravena, a o jeho ceně od té doby, a rozhodl, že městská rada zaplatí zálohu na výdaje za znalecký posudek.

21. Znalec obdržel spis případu 27. listopadu 1995. Přizval strany k inspekci pozemku 12. března 1996 a předložil svou zprávu 29. července 1996. Celkovou částku stanovil na 1 602 805 FRF, které rozdělil následujícím způsobem: 462 139 FRF za hodnotu pozemku, pokrývající náklady na zakoupení podobného pozemku, 746 338 FRF za úrok ze základní částky od 14. července 1983 do 30. září 1996 a 394 328 FRF jako náhradu za ztrátu užívání majetku po stejnou dobu. Pro tuto poslední položku přijal vratnou sazbu 6,5 % hodnoty majetku kromě částky potřebné pro zakoupení podobného pozemku.

22. Řízení v současné době dosud probíhá u Vrchního soudu v Evry.

## II. Příslušné domácí právo

### A. Fáze vyvlastňovacího procesu

23. Vyvlastňovací řízení ve veřejném zájmu sestávají ze dvou oddělených fází.

První fáze je správní. Začíná předběžným šetřením – zahájeným rozhodnutím prefekta – za účelem shromáždění informací o důvodech vyvlastnění. Inspektor pověřený vedením šetření má jeden měsíc od data jeho ukončení k posouzení názorů veřejnosti, ke zveřejnění svého nálezu a k předložení spisu úředním orgánům. Když je jeho mínění nepřiznivé, nebo je příznivé, ale zahrnuje podmínky, které instituce realizující vyvlastnění nemíní uspokojit, prohlášení o veřejném zájmu musí být učiněno spíše ve výnosu přijatém po poradě Conseil d'Etat než v rozhodnutí prefekta. Toto prohlášení stanoví, že projekt je ve veřejném zájmu. Příkaz o povinnosti vyvlastnění následně vydaný prefektem označuje majetek určený k vyvlastnění a uzavírá správní fázi procesu vyvlastnění.

Dalším krokem v postupu je pro vyvlastňující instituci doručení příkazu o povinnosti vyvlastnění do šesti měsíců od jeho zveřejnění soudnímu orgánu pro záležitosti vyvlastňování, soudci obecného soudu, přičemž opomenutí tohoto znamená promlčení.

24. Druhá fáze probíhá u vyvlastňovacího soudece. On sám má pravomoc nařídít vyvlastnění a stanovit náhradu. Nemá však pravomoc posuzovat zákonnost kroků učiněných správními institucemi. Po převzetí příkazu o povinnosti vyvlastnění, který mu byl doručen, vydá příkaz k vyvlastnění převádějící vlastnictví na vyvlastňující instituci a zbavující původního vlastníka práva nakládání s jeho majetkem. Původní vlastník však nadále zůstává jeho uživatelem jako dočasný držitel, pokud není náhrada za ztrátu majetku zaplácena, nebo v případě sporu deponována.

Řízení za účelem vydání příkazu k vyvlastnění probíhá odděleně od těch, která vedou k soudnímu stanovení náhrady za vyvlastnění; ta jsou obecně vedena výhradně správním orgánem realizujícím vyvlastnění. Tato druhá skupina řízení může být zahájena, jakmile je přijato rozhodnutí prefekta o zavedení veřejného šetření.

Výpočet náhrady za vyvlastnění bere v úvahu hodnotu vyvlastněného majetku, všechny náklady nezbytně vynaložené na zakoupení náhradního pozemku a jako doplňující náhradu snížení hodnoty zbývající části pozemku tam, kde byla vyvlastněna jen část. Výše náhrady může být vždy stanovena dohodou, dokonce i po vydání příkazu k vyvlastnění.

### B. Odvolání

#### 1. Ke správním soudům

25. Každá osoba postižená vyvlastněním, které umožňuje realizaci projektu ve veřejném zájmu, může napadnout platnost prohlášení o veřejném zájmu u správního soudu během dvou měsíců od jeho vydání. Odvolání proti příkazům o povinnosti vyvlastnění musí být předloženo během stejné doby. Jelikož rozhodnutí prefekta o zavedení šetření ve veřejném zájmu je nahlíženo jako čistě předběžné opatření, jeho zákonnost může být napadena pouze v souvislosti s jedním z těchto dvou soudních opatření. Ke každé stížnosti na podstatu věci může být připojena žádost o pozdržení výkonu, ale odvolání ke správním soudům nemají v žádném případě odkladný účinek a nebrání pokračování vyvlastňovacího řízení u obecných soudů.

## 2. K obecným soudům

26. Jediným prostředkem napadení příkazu k vyvlastnění je podání odvolání na právním podkladě během dvou týdnů od doručení příkazu. Odvolání proti rozsudku, v němž byla stanovena náhrada, může být podáno během dvou týdnů od doručení rozhodnutí a každé odvolání na právním podkladě musí pak být podáno během dvou měsíců po doručení rozsudku odvolacího soudu. Tato odvolání nemají odkladný účinek a nebrání převzetí držení vyvlastněného majetku.

Konečně, jestliže náhrada nebyla zaplacená nebo deponována vyvlastňující institucí během jednoho roku od vydání rozhodnutí, kterým byla stanovena, vyvlastněná osoba může požadovat přehodnocení vyvlastňujícím soudcem.

### C. Následky zrušení správních rozhodnutí

27. Jakmile bylo prohlášení o veřejném zájmu zrušeno, pro vyvlastňovací příkaz neexistuje právní základ. Jestliže však je takové prohlášení zrušeno poté, co příkaz nabyl konečné platnosti, vyvlastnění nemůže být právně zpochybněno. Je přijato, že může být vedeno další veřejné šetření v zájmu napravení stavu. V každém případě se použije pravidlo „veřejné budovy, které byly postaveny nezákonně, se nebourají“.

## ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

28. Paní Guillemínová podala žádost ke Komisi 28. listopadu 1991. Opírajíc se o články 6 § 1 a 8 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1 stěžovala si na délku při napadení vyvlastnění, následně nevydání soudních rozhodnutí v její prospěch, ztrátu pozemku a opožděné vydání oznámení, že musí opustit pozemek.

29. Dne 12. října 1994 Komise (druhý senát) prohlásila žádost (č. 19632/92) za přípustnou, pokud se týká stížností podle článku 6 § 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1., a zbytek žádosti za nepřipustný. Ve své zprávě z 18. října 1995 (článek 30) vyjádřila jednomyslný názor, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1.

## KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDNESENÉ SOUDU

30. Ve svém prohlášení Vláda žádala Soud, aby:  
„Shledal, že žadatelka se nemůže vydávat za obět a v žádném případě nevyčerpala všechna domácí soudní opatření, pokud se týká stížnosti na porušení článku 1 Protokolu č. 1.  
Rozhodl, že dvě stížnosti na porušení článku 1 Protokolu č. 1 a článku 6 § 1 Úmluvy jsou nepodložené.“

31. Žadatelka předložila Soudu návrh, aby „rozhodl, že došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 a článku 6 § 1 Úmluvy“.

## PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

### I. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

32. Paní Guillemínová si stěžovala na celkovou délku souhrnu řízení, která musela zahájit kvůli nezákonnému vyvlastnění svého pozemku. Odvolávala se na porušení článku 6 § 1 Úmluvy, který stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích ...“

33. Vláda proti tomuto tvrzení vznesla námitky, zatímco Komise je přijala.

## A. Doba braná v úvahu

34. Soud shledal, že rozhodnutí, kterým prefekt prohlásil nabytí pozemku zahrnujícího i žadatelčin za jednání ve veřejném zájmu, bylo přijato 7. října 1982. Dne 19. listopadu 1982 paní Guillemínová podala žádost ke správnímu soudu, aby toto rozhodnutí zrušil. V civilních případech „přiměřená doba“ pro účely článku 6 § 1 obvykle začíná běžet podáním žádosti k soudu. V tomto případě platí doba braná v úvahu začala nejpozději 19. listopadu 1982.

35. Pokud se týká konce řízení, Vláda zdůraznila, že vyrovnací řízení, které bylo zahájeno paní Guillemínovou poté, co podala svou žádost ke Komisi (viz výše uvedené odst. 15 a 16), by nemělo být zahrnuto mezi události posuzované v tomto případě Soudem. Celková délka řízení proto byla osm let a dva měsíce.

36. Stejně jako Komise Soud tento argument nepřijal. V souvislosti s aplikací článku 6 § 1 jednoznačně rozhodl, že doba, jejíž přiměřenost je nutno posoudit, se týká souhrnu řízení až do rozhodnutí řešícího tento spor (viz, mutatis mutandis, rozsudky ve věcech *Guincho v. Portugalsko* ze dne 10. července 1984, Série A č. 81, s. 13, § 29, a *Erkner a Hofauer v. Rakousko* ze dne 23. dubna 1987, Série A č. 117, s. 62, § 65). V projednávaném případě rozhodování sporu, který mohl být vyřešen smírně, zahrnovalo vedení dvou sérií řízení: první u správních soudů, které jediné mají pravomoc rozhodnout o zákonnosti prohlášení o veřejném zájmu, a druhé, vedené u správních i obecných soudů souběžně, které má žadatelce zajistit od veřejných orgánů náhradu za nezákonné vyvlastnění jejího majetku. Posledně jmenovaná řízení dosud probíhají. Délka doby brané v úvahu proto již dnes přesahuje čtrnáct let (19. listopadu 1982 – 22. ledna 1997).

37. Takové časové období by se na první pohled zdálo nepřiměřené a tudíž vyžaduje podrobnější posouzení v souvislosti s článkem 6 § 1 (viz výše zmíněný rozsudek případu *Guincho v. Portugalsko*, s. 14, § 30).

## B. Přiměřenost délky řízení

38. Přiměřenost délky řízení musí být posuzována ve světle zvláštních okolností případu, které zde vyžadují souhrnné zhodnocení, a s přihlédnutím ke kritériím stanoveným precedenčním právem Soudu, zvláště složitosti případu a chování žadatelky a příslušných institucí (viz rozsudek ve věci *Katikaridis v. Řecko*<sup>\*)</sup> z 15. listopadu 1996).

39. Žadatelka zdůraznila, že zatímco vyvlastnění jejího majetku bylo provedeno velice rychle, dosud se jí nepodařilo získat u domácích soudů náhradu za svou ztrátu, ačkoliv tyto soudy rozhodly, že vyvlastnění bylo nezákonné a že v zásadě byla oprávněna požadovat náhradu. Stěžovala si na organizační složitost vyvlastňovacího zákona a obzvláště na nedostatek jakýchkoli účinných opatření zajišťujících spravedlivé a rychle odškodnění tam, kde bylo rozhodnuto o nezákonnosti vyvlastnění jako takového, ale uvedení do původního stavu již nebylo možné.

40. Komise se domnívala, že většina zdržení patrných při řízení mohla být připsána státu.

41. Vláda se odvolávala na základní složitost vyvlastňovacího řízení. Nejdříve bylo nutné, aby správní soud zrušil prohlášení o veřejném zájmu, a až poté usilovat o zrušení příkazu k vyvlastnění obecným soudem. Pouze tehdy, až soudy obou typů přijaly konečné rozhodnutí, mohla být u obecných soudů požadována náhrada za ztráty způsobené nezákonným vyvlastněním. Rovněž tvrdila, že žadatelka nemohla národní instituce činit odpovědnými za zpoždění při řízení týkajícím se žádosti o náhradu, kterou chybně podala ke správnímu soudu.

---

<sup>\*)</sup> Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit XII/97, Rozhodnutí Evropského soudu o stížnosti č. 19385/92, str. 2.



42. Soud uznal, že vyvlastňovací řízení jsou relativně složitá, obzvláště v tom, že spadají pod pravomoc obou typů soudů – správních soudů v souvislosti se zákonností vyvlastňovacích opatření a obecných soudů v souvislosti s převodem projednávaného majetku, stanovením náhrady a obecně se zasahováním do soukromého majetku. Dále, jak tomu bylo v tomto případě, správní soud může rozhodnout o zákonnosti počáteční fáze řízení ve stejné době, kdy obecný soud musí projednat následky příkazu k vyvlastnění, jehož zákonnost byla u jiného soudu napadena. Z takové situace mohou vyplynout odporující si rozhodnutí, a tak vzniká riziko, které může zmenšit okamžité posouzení požadavků. Soud zaznamenal, že rozdělení pravomoci mezi soudy nebylo Vrchnímu soudu v Evry zřejmé; dne 1. února 1993 odložil rozsudek až do doby, kdy Správní soud ve Versailles, k němuž byl rovněž vznesen požadavek na náhradu, ale který teoreticky neměl v této záležitosti pravomoc, rozhodl 24. května 1994 (viz výše uvedené odst. 16 a 17). Žadatelka proto nemůže být kritizována za to, že nejednala o svém odškodnění u správního soudu.

43. Stejně jako Komise Soud zaznamenal, že kromě zpoždění způsobených organizačními obtížemi (viz výše uvedený odst. 42) nemůže být paní Guilleminová činně odpovědnou ani za další zpoždění. Řízení o napadení zákonnosti prohlášení o veřejném zájmu pokračovala po dobu téměř tří let u Správního soudu ve Versailles (viz výše uvedený odst. 10) a pak tři roky a téměř tři měsíce u Conseil d'Etat (viz výše uvedený odst. 11) a městská rada realizující vyvlastnění se zpozdila při předložení své obhajoby (tamtéž). Když byla vyvlastňovací opatření zrušena, městská rada nereagovala na žadatelčiny požadavky a to opět odsunulo ukončení řízení (viz výše uvedený odst. 13). Konečně vyrovnaní řízení, které bylo zahájeno u Vrchního soudu v Evry 13. ledna 1992 a bylo znovu zařazeno do seznamu soudu 25. listopadu 1994, o dva roky a jedenáct měsíců později, dosud probíhá (viz odst. 16 a 19–22); navíc proti rozsudku, který vysloví, bude podáno odvolání.

44. Stejně jako Komise Soud shledal, že celkové zpoždění uvedené výše již teď přesahuje dobu, která může být považována za „přiměřenou“ v rámci znění článku 6 § 1 Úmluvy.

45. Proto došlo k porušení tohoto ustanovení.

## II. Údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1

46. Paní Guilleminová prohlásila, že nezákonné vyvlastnění jejího majetku porušovalo článek 1 Protokolu č. 1, který stanoví:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecně zásady mezinárodního práva. Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravnily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

### A. Předběžné námítky Vlády

47. Vláda zdůraznila zaprvé, že paní Guilleminová se nemohla vydávat za „oběť“ v rámci znění článku 25 Úmluvy, jelikož domácí soudy uznaly základní myšlenku náhrady, a tudíž napravily následky porušení jejího práva na pokojné užívání majetku. Zadruhé žadatelka nevyčerpala všechny domácí opravné soudní prostředky, neboť její jednání o odškodnění dosud probíhalo u Vrchního soudu v Evry, který 23. října 1995 podpořil zásadu jejího oprávnění k získání náhrady a přiznal jí plnou náhradu za utrpenou ztrátu.

48. Žadatelka odpověděla, že zásadní zadostiučinění, které získala u Conseil d'Etat, kasačního soudu a Vrchního soudu v Evry nevedlo k zaplacení jakékoli náhrady, ani částečné, a že byla stále ještě obětí poru-

šení svých práv. Z délky řízení, která již zahájila, bylo jasné, že domácí opravné soudní prostředky nebyly účinné. Námitka, že se nemohla považovat za oběť, nebyla vznesena před Komisí, proto byla nepatřičná.

49. Delegát Komise souhlasil s žadatelkou. Čtrnáct let po nenahraditelné ztrátě svého majetku paní Guillemínová nemůže být spokojena se sliby a nic nenaznačuje, že řízení dosud probíhající u soudu první instance nepovedou k odvolání k odvolacímu soudu a dokonce, na právním podkladě, ke kasačnímu soudu.

50. Soud se s názorem Vlády neshoduje.

Pokud se týká námitky, že žadatelka není obětí, Soud zaujímá názor zaprvé, že námitka Vlády není nepatřičná proto, že je poprvé vznesena až před Soudem. Rozsudek, ve kterém Vrchní soud v Evry rozhodl, že žadatelka byla oprávněna k získání náhrady od městské rady realizující vyvlastnění, byl vynesen 23. října 1995 (viz výše uvedený odst. 20), což znamená po ukončení řízení před Komisí. Soud však shledal, že uznání žadatelčina práva na odškodnění domácími soudy neznamená, že přestává být obětí. Pozice mohla být odlišná, kdyby například národní instituce poskytly účinnou náhradu za zmíněné porušení (viz, mutatis mutandis, rozsudky ve věcech Eckle v. Německo ze dne 15. července 1982, Série A č. 51, s. 30–31, § 66, a Inze v. Rakousko ze dne 28. října 1987, Série A č. 126, s. 16, § 32). Tak tomu není v případě paní Guillemínové, která zůstává zbavena svého majetku bez jakékoli náhrady po nezákonném vyvlastnění správními orgány. Žadatelka proto nepřestává být „obětí“ v rámci znění článku 25 Úmluvy.

Zadruhé Soud zaznamenal, že žadatelka se obrátila na pomoc ke všem jí dostupným domácím opravným soudním prostředkům. Přijal názor Komise při jejím rozhodnutí o přípustnosti – konkrétně, že jelikož řízení, jehož se účastnila jako jedna ze stran, bylo tak vleklé, bylo v dané době pro paní Guillemínovou nezbytné zahájit další řízení v zájmu splnění požadavků článku 26 Úmluvy. Podobně nemůže být za zvláštních okolností případu kritizována za to, že nečekala na výsledek řízení probíhajícího dosud u Vrchního soudu v Evry. Požadavek článku 26, že domácí opravné soudní prostředky musí být vyčerpány, byl tedy splněn.

51. Námitka Vlády musí být tudíž zamítnuta.

B. Skutková podstata stížnosti

52. Bylo společně uznáno, že paní Guillemínová byla zbavena svého majetku v rámci znění druhé věty článku 1 Protokolu č. 1 a že vyvlastnění jejího majetku nebylo vykonáno způsobem daným domácím právem.

53. Vláda zdůraznila, že jednání v zájmu zrušení prohlášení o veřejném zájmu a příkazů k vyvlastnění a v zájmu zajištění náhrady za nezákonné vyvlastnění zakládala dostatečná, odpovídající opatření v rámci znění precedenčního práva Soudu zajistit ochranu žadatelčina práva na pokojné užívání jejího majetku. Navíc vyhrála tři svá jednání a obdržela by náhradu, jakmile by znalec předložil svou zprávu. Nemůže se proto opírat o žádné porušení.

54. Soud zaznamenal, že v roce 1982 francouzské úřady nezákonně vyvlastnily žadatelčin majetek v zájmu rozšíření rozsáhlé bytové zástavby. Výstavbou nových budov, později jednotlivě prodaných, zbavily městská rada realizující vyvlastnění a společnost odpovědná za projekt žadatelku trvale možnosti znovunabytí vlastnictví jejího pozemku. Její jedinou cestou bylo usilovat o náhradu.

Náhradu za ztrátu, kterou žadatelka utrpěla, může vytvořit pouze odpovídající kompenzace, kdy je v úvahu brána i škoda vyplývající z délky strádání. Navíc musí být zaplácena v přiměřené lhůtě.

55. Dne 20. června 1990 podala paní Guillemínová k městské radě první žádost o odškodnění, ale ta byla jednoznačně zamítnuta (viz výše uvedený odst. 13). Nenásledoval žádný návrh smírného uspořádání. Soudní

řízení o vyrovnání trvala již pět let (viz výše uvedené odst. 15–22), přesáhla již přiměřenou lhůtu (viz výše uvedené odst. 43–45) a stále pokračují (viz výše uvedený odst. 22). Náhrada nezačala dodnes být proplácena, ačkoliv mohla být odsouhlasena dokonce po vydání nařízení k vyvlastnění (viz odst. 24).

56. Soud se domnívá, že v úvahu přicházející vysoká částka, která by mohla být přiznána na konci probíhajícího řízení, nenahradí dříve zmíněné nezaplacení náhrady a nemůže být konečná s ohledem na délku všech řízení, která žadatelka již zahájila (viz, mutatis mutandis, rozsudek ve věci Zubani v. Itálie ze dne 7. srpna 1996).

57. S ohledem na všechny tyto úvahy Soud shledal, že došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

### III. Aplikace článku 50 Úmluvy

58. Podle článku 50 Úmluvy:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

#### A. Újma

59. Paní Guillemínová požadovala 3 737 000 FRF vzhledem k porušení článku 1 Protokolu č. 1 a 500 000 FRF náhradou za újmu vzniklou porušením článku 6 § 1 Úmluvy.

60. Vláda prohlásila, že by v současném stádiu bylo unáhlené rozhodovat o požadavku týkajícím se porušení článku 1 Protokolu č. 1, a shledala, že částka požadovaná za délku řízení byla přemrštěná, neboť náhrada, která bude přiznána domácími soudy, bude brát v úvahu délku doby, po kterou byla zbavena svého majetku.

61. Delegát Komise zdůraznil, že ačkoliv paní Guillemínová vedla spor již čtrnáct let, nebylo jí ještě zapláceno vůbec nic.

62. Vzhledem k okolnostem tohoto případu se Soud domnívá, že otázka aplikace článku 50 ještě není připravena k rozhodnutí, pokud se týká finanční škody, a musí být proto odložena s náležitým ohledem na možnost dohody mezi žalovaným státem a žadatelkou (ust. 54 §§ 1 a 4).

63. Na druhé straně je toho názoru, že paní Guillemínová již utrpěla nespornou morální újmu, jelikož žila a stále ještě žije ve stavu nejistoty a obav o výsledek projednávaných řízení. Při celkovém zhodnocení různých položek shledané újmy na spravedlivém základě Soud žadatelce přiznává náhradu ve výši 250 000 FRF.

#### B. Náklady a výdaje

64. Paní Guillemínová rovněž požadovala 100 000 FRF za řízení u národních institucí a institucí Úmluvy.

65. Vláda prohlásila, že náklady jsou oprávněné jen částečně.

66. Delegát Komise se nevyjádřil.

67. S ohledem na shledání porušení článku 1 Protokolu č. 1 a článku 6 § 1 Úmluvy a prováděje hodnocení na spravedlivém základě Soud žadatelce přiznal 60 000 FRF v souvislosti s náklady a výdaji.

### C. Úrok z prodlení

68. Podle informací dostupných Soudu je zákonná úroková míra užívaná ve Francii ke dni přijetí tohoto rozsudku 6,65 % ročně.

### Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. rozhoduje, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy;
2. zamítá předběžnou námitku Vlády týkající se článku 1 Protokolu č. 1;
3. rozhoduje, že došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1;
4. rozhoduje, že žalovaný stát zaplatí žadatelce během tří měsíců 250 000 (dvě stě padesát tisíc) francouzských franků za morální újmu a 60 000 (šedesát tisíc) franků za náklady a výdaje, a že prostý úrok z těchto částek s roční mírou 6,65 % bude splatný od uplynutí výše uvedené doby tří měsíců až do vyrovnání;
5. rozhoduje, že otázku aplikace článku 50 Úmluvy ještě nelze rozhodnout, pokud se týká finanční škody; proto
  - (a) odročuje z tohoto hlediska uvedený problém,
  - (b) vyzývá Vládu a žadatelku, aby mu v tříměsíční lhůtě oznámily jakoukoli dohodu, které mohou dosáhnout,
  - (c) odročuje další postup a uděluje předsedovi Senátu pravomoc věc v případě potřeby rozhodnout.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 21. února 1997.

Herbert PETZOLD  
tajemník

Rolv RYSSDAL  
předseda

# EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

22. února 1996

VĚC PUTZ

(Rozsudek ve věci Putz versus Rakousko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda Soudu, R. Bernhardt, F. Gölcüklü, F. Matscher, J. De Meyer, A. N. Loizou, D. Gotchev, K. Jungwiert, P. Kūris a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 26. října 1995 a 26. ledna 1996, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

## POSTUP

1. Příklad byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 8. prosince 1994 a rakouským občanem panem Wilhelmem Putzem (dále jen „žadatel“) 23. prosince 1994 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 18892/91) proti Rakouské republice předložené Komisi podle článku 25 panem Putzem dne 23. září 1991.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, jímž Rakousko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46); stížnost žadatele vycházela z článku 48 upraveného Protokolem č. 9 v tom smyslu, jak se týká Rakouska. Předmětem žádosti a stížnosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 6 §§ 1 a 3 Úmluvy.

2. Dne 16. ledna 1995 předseda Soudu dovolil žadatelovu právnímu zástupci používat německého jazyka jak v písemném, tak i v ústním řízení (ust. 28 § 3 Jednacího řádu B).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan F. Matscher, zvolený soudce rakouské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3). Dne 27. ledna 1995 vylosoval předseda za přítomnosti tajemníka dalších sedm členů, a to pány R. Bernhardta, F. Gölcüklü, J. De Meyera, A. N. Loizou, D. Gotcheva, K. Jungwierta a P. Kūrise (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).

4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem rakouské vlády (dále jen „Vláda“), žadatelovým právním zástupcem a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a 40). Na základě toho tajemník obdržel vyjádření Vlády 18. srpna 1995 a vyjádření žadatele 22. srpna. Dne 28. srpna tajemník Komise sdělil tajemníkovi Soudu, že delegát Komise přednese své vyjádření při zasedání Soudu.

Dne 25. srpna 1995 Komise vydala dokumenty o řízení před ní, které si vyžádal tajemník na základě pokynů předsedy Soudu.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 23. října 1995. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu W. Okresek, vedoucí odboru pro mezinárodní styky Ústavního oddělení Spolkového kancléřství, zástupce Vlády, I. Gartnerová, státní rada, Federální ministerstvo spravedlnosti, E. Bertagnoliová, oddělení mezinárodního práva, Federální ministerstvo zahraničí, poradci;

(b) za Komisi A. Weitzel, delegát;

(c) za žadatele C. J. Schwab, advokát, právní zástupce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Weitzela, Schwaba, Okreska a paní Gartnerové.

## SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

### I. Okolnosti případu

6. Pan Wilhelm Putz, rakouský občan narozený v roce 1936, žije v Bad Goisernu (severní Rakousko).

### A. Pozadí případu

7. V roce 1985 bylo zahájeno soudní řízení, mimo jiné ve věci bankrotu, proti žadateli, který byl manažerem několika obchodních společností. Během řízení mu Oblastní soud ve Welsu uložil několik peněžitých trestů za rušení soudního řízení.

### B. Rozhodnutí Oblastního soudu ve Welsu

#### 1. První pokuta

8. Dne 2. dubna 1991 Oblastní soud ve Welsu odsoudil pana Putze k pokutě 5000 rakouských šilinků (ATS) podle článku 235 trestního řádu (viz níže uvedený odst. 19). Dodal, že podle článku 237 § 1 tohoto řádu (viz níže uvedený odst. 19) proti tomuto rozhodnutí není odvolání.

Ve svém zdůvodnění oblastní soud zdůraznil, že během trestního řízení proti žadateli ho při několika příležitostech varoval, že podléhá disciplinárním pokutám, jak stanoví článek 235 trestního řádu, jestliže bude pokračovat ve svém chování a opakovaných výkřicích, zvláště těch mířených proti předsedajícímu soudci. Dodal, že během řízení v této věci 2. dubna 1991 pan Putz některé ze svých kritik opakoval (zvláště tvrzení, že předsedající soudce během řízení rozhodujícím o výkonu trestu nedodržel zákon a zúčastnil se probíhajícího řízení, zatímco byl údajně dříve odvolán), ačkoliv se mu Odvolací soud v Linzi několikrát pokoušel vysvětlit, že tato obvinění jsou nepodložená. Žadatel rovněž obvinil předsedajícího soudce z toho, že porušil přísahu, dále z pokračujícího porušování zákona a z nátlaku na soudní úředníky se záměrem „připravit jej o všechna práva obhajoby pomocí klamání, nepravd a lží“. Oblastní soud rozhodl, že toto poslední obvinění, které se vztahovalo k údajnému odmítnutí předložit záznam přelíčení, bylo naprosto nepodložené a neopodstatněné, obzvláště pokud se týká výroku předsedajícího soudce k této věci; následně bylo proto nezbytné přiměřená disciplinární opatření proti žadateli.

Dne 16. dubna 1991 Oblastní soud ve Welsu předložil toto rozhodnutí panu Putzovi.

9. Dne 21. dubna 1991 vydal příkaz ukládající žadateli zaplatit projednávanou pokutu a následně tento příkaz změnil na trest odnětí svobody na dobu tří dnů za odmítnutí zaplacení.

Dne 3. prosince 1991 Oblastní soud ve Welsu nařídil žadateli, aby nastoupil svůj trest, načež žadatel ihned pokutu zaplatil.

#### 2. Druhá pokuta

10. Dne 8. dubna 1991 Oblastní soud ve Welsu znovu udělil panu Putzovi pokutu ve výši 7500 ATS podle článku 235 trestního řádu (viz níže uvedený odst. 19). Prohlásil, že podle článku 237 § 1 tohoto řádu (viz odst. 19) proti tomuto rozhodnutí není odvolání.

Ve svém zdůvodnění oblastní soud odkazoval na své rozhodnutí z 2. dubna 1991, kterým již žadateli uložil finanční pokutu na základě stejného článku (viz výše uvedený odst. 8). Zdůraznil, že během přelíčení 8. dubna 1991 žadatel opět učinil neoprávněnou kritiku předsedajícího soudce, ve které ho obviňoval z porušení přísahy, úmyslného porušování zákona a vedení protiprávního trestního řízení v zájmu, mimo jiné, jeho další kariéry a z toho, že o rozsudku byl rozhodnut ještě před ukončením řízení. Oblastní soud rozhodl, že má proto být panu Putzovi udělena přiměřená pokuta.

11. Dne 17. dubna 1991 Oblastní soud ve Welsu vydal nařízení příkazující žadateli zaplatit projednávanou pokutu a následně tento příkaz změnil na trest odnětí svobody na dobu pěti dnů za její nezaplacení.

Dne 3. prosince 1991 nařídil žadateli, aby nastoupil svůj trest, načež žadatel pokutu ihned zaplatil.

### C. Rozhodnutí Odvolacího soudu v Linzi

#### 1. Rozhodnutí z 24. května 1991

12. Dne 21. dubna 1991 žadatel podal Odvolacímu soudu v Linzi disciplinární odvolání proti rozhodnutí Oblastního soudu ve Welsu z 2. a 8. dubna 1991.

13. Dne 24. května 1991 odvolací soud, vynášeje rozsudek při neveřejné poradě po vyslechnutí žaloby, prohlásil odvolání za nepřipustné, neboť podle článku 237 § 1 trestního řádu proti udělení peněžitých trestů není odvolání. Rozhodl:

„Zcela nezávisle ... na skutečnosti, že legislativa jasně stanoví, že takové peněžitě tresty jsou neodvolatelné, neexistuje důvod předpokládat, že zde došlo k upření spravedlnosti či úmyslnému odchýlení od zákona ze strany soudu nižší instance. Žadatel vlastně urážel předsedajícího soudce soudu nižší instance jako zločince ... Bylo v pravomoci soudu podle článku 235 trestního řádu uložit pokutu z vlastní iniciativy, aby tak potrestal ona zjevně nepodložená obvinění.“

#### 2. Třetí pokuta

14. Dne 20. června 1991 žadatel zaslal Odvolacímu soudu v Linzi své vyjádření.

15. Dne 17. července 1991 tento soud udělil panu Putzovi pokutu ve výši 10 000 ATS podle článků 85 § 1 a 97 zákona o soudnictví (viz níže uvedený odst. 22) v souvislosti s článkem 220 § 1 občanského soudního řádu (viz odst. 23). Dodal, že proti tomuto rozhodnutí není odvolání.

Odvolací soud kritizoval žadatele za vyslovení následujících obvinění proti předsedajícímu soudci soudu nižší instance v jeho vyjádření:

„Soudce Sturm (předsedající soudce) tak brání odhalení pravdy. Metoda, kterou užívá během přelíčení, je typickou metodou používanou v nacistickém režimu a režimech východního bloku ... Soudní řízení je tudíž redukováno na předstírané přelíčení určené k potvrzení předem připraveného rozsudku... Jistý Jorg Haider je souzen pro oživování nacistických ideí, zatímco každodenně jsou porušovány zákony stejně, jako byly za Hitlera či Stalina, u Oblastního soudu ve Welsu, a přitom až dodnes nebylo proti jeho soudcům a prokurátorům zavedeno žádné podobné soudní řízení.“

Ve svém zdůvodnění odvolací soud zopakoval zákonná ustanovení použitelná tam, kde jsou činěny nepřístojné písemné poznámky o soudcích během trestního řízení. Poté shrnul následujícím způsobem kritéria pro stanovení, zda písemná vyjádření byla nepřístojná:

„Pro shrnutí zde lze zdůraznit, že otázka, zda dokument obsahuje nepřístojné poznámky, nemůže být rozhodnuta soudem podle jeho vlastního uvážení, ale musí být rozhodnuta jako otázka zákona. Není nezbytné, aby projednávané poznámky znamenaly trestný čin; jediná podmínka je ta, že by měly být nepřístojné. Podobně není podstatné, zda byly či nebyly nepřístojné záměrně. Stačí, že napadající poznámky byly objektivně nepřístojné, to znamená, že porušovaly povinnost slušného chování vůči úřednímu orgánu. Stejně tak nemůže skutečnost, že obžalovaný věřil, že jeho kritika je podložená, ospravedlnit jeho nepřístojné poznámky. Může být řečeno, že poznámky jsou nepřístojné tehdy, když žádost je koncipována takovým způsobem, že zakládá nepatřičné chování vůči úřednímu orgánu. Toto je případ, kdy žádost postrádá umírněnost, která by, kromě respektu k úřednímu orgánu, měla být při jednání s ním na místě. Každý, kdo shledá, že úřední orgán nebo některá z jeho součástí překročily či zneužily své moci, může podat stížnost způsobem předepsaným zákonem, ale nemá právo poškozovat pověst úřadu (či jeho části) subjektivními poznámkami, které přehlížejí povinnost slušného chování.“

Rozhodl, že pan Putz překročil rámec objektivní a slušnosti při přirovnávání soudních postupů v projednávaném řízení k těm, které byly typické pro řízení nacistická nebo procesy ve východním bloku, a při odvolávání se na trestně porušování zákona podobně tomu za Hitlera či Stalina. Proto považuje peněžitý trest ve výši 10 000 ATS za přiměřený.

16. Dne 18. března 1992 Odvolací soud v Linzi vydal nařízení příkazující žadateli zaplatit projednávanou pokutu a 26. března 1992 ji žadatel zaplatil.

#### D. Rozsudek Nejvyššího soudu

17. Dne 25. února 1992 bylo odvolání podané žadatelem proti rozhodnutí Odvolacího soudu v Linzi ze 17. července 1991 prohlášeno Nejvyšším soudem za nepřipustné.

### II. Příslušné domácí právo

18. Rakouské právo stanoví, že nepřistojné poznámky či nepodložená obvinění učiněná v kontextu trestního řízení jsou postižitelné peněžní pokutou. Jestliže obvinění či poznámky byly učiněny během přeličení, použijí se ustanovení trestního řádu. Oproti tomu, jestliže byly učiněny písemně, použitelnými jsou ustanovení obsažená v zákonu o soudnictví ve spojení s ustanoveními obsaženými v občanském soudním řádu. V obou případech odvolací řízení probíhá podle ustanovení trestního řádu.

#### A. Trestní řád

##### 1. Udržování pořádku při přeličení

###### 19. Článek 233

„1. Předsedající soudce je odpovědný za zajištění klidu a pořádku v soudní síni a za vhodné chování odpovídající důstojnosti soudu.

###### 2. ...

3. Souhlasné či nesouhlasné výkřiky jsou zakázány. Předsedající soudce má právo nařídit klid každému, kdo ruší přeličení takovými výkřiky či jiným způsobem, a v případě potřeby nařídit vyklizení soudní síně nebo vyvedení jednotlivé osoby. Jestliže je kladen odpor nebo rušení je opakované, může udělit osobě nerespektující nařízení peněžité trest nepřesahující deset tisíc šilinků nebo, je-li to nezbytné pro zachování pořádku, ji dát uvěznit na dobu nepřesahující osm dní.“

###### Článek 235

„Předsedající soudce musí zajistit, aby proti nikomu nebyly vzneseny urážky nebo očividně nepodložená či irrelevantní obvinění. Jestliže si obviněný, soukromý žalobce, civilní strana účastníci se řízení, svědek nebo předvolaný odborník dovolí takové poznámky pronášet, může soud na žádost osoby, proti které byly tyto poznámky namířeny, nebo veřejného žalobce nebo z vlastní iniciativy udělit peněžité trest nepřesahující deset tisíc šilinků nebo, je-li to nezbytné pro zachování pořádku, dát tuto osobu uvěznit na dobu nepřesahující osm dní.“

###### Článek 237 § 1

„Rozhodnutí přijatá podle článků 233 až 235 ... mají okamžitou platnost. Není proti nim odvolání.“

##### 2. Trestné činy

###### 20. Článek 237 § 2

„Jestliže se chování zmiňované ve výše uvedených člancích rovná trestnému činu, použijí se ustanovení článku 278.“

###### Článek 278 § 1

„Jestliže je v soudní síni během přeličení spáchán trestný čin a jeho pachatel je při něm přistižen, soud může na žádost příslušného žalobce a po slyšení obviněného a kteréhokoliv z přítomných svědků jednat o této věci buď ihned přerušením řízení nebo po jeho ukončení. Odvolání proti takto přijatému rozhodnutí nemá odkladný účinek.“



## Článek 67

„Žádný soudce ani tajemník nemůže vykonávat jakoukoliv soudní funkci v trestním řízení, jestliže je sám obětí činu ...“

### 3. Úprava pokut

#### 21. Článek 7

„1. Jestliže se pokuta udělená podle trestního řádu prokáže být zcela nebo částečně neuhraditelnou, soud je povinen v případech zasluhujících pozornost přizpůsobit její výši, ale jinak ji změnit na trest odnětí svobody na dobu nepřesahující osm dní.“

2. Ustanovení zákona o výkonu trestů odnětí svobody nepřesahujících tři měsíce se použijí, v souladu se smyslem zákona, pro výkon výše uvedených trestů odnětí svobody v případě odepření zaplacení, výkon trestů odnětí svobody stanovených trestním řádem a pro výkon donucovacího odnětí svobody.

#### 3. ...“

Podle článku 114 § 1 tohoto řádu lze proti rozhodnutím o přeměně pokuty v trest odnětí svobody v případě odepření zaplacení podat odvolání.

## B. Zákon o soudnictví

### Zajištění vhodného jednání v písemném řízení

#### 22. Článek 85 § 1

„[Peněžité tresty; odpovědnost za zachování pořádku v soudní síni] Bez zaujatosti v jakémkoliv trestním řízení může soud udělit peněžité trest (článek 220 trestního řádu) stranám, které v písemném vyjádření o nesporných záležitostech projeví neúctu k soudu nepřístojným napadáním nebo urážením druhé strany, jejího zástupce, pověřených úředníků, svědků či předvolaných odborníků.“

## Článek 97

„[Vyjádření k trestnímu řízení] Ustanovení tohoto zákona se použijí ve věcech trestního řízení, pokud jsou pro tento účel vhodná a v ustanoveních řídicích postup trestního řízení nejsou stanovena žádná zvláštní pravidla.“

## C. Trestní řád

### Úprava pokut

#### 23. Článek 220

„1. Peněžité trest nepřesáhne 20 000 ATS ...“

#### 2. ...“

3. V případě platební neschopnosti je pokuta změněna na trest odnětí svobody. Jeho délka je stanovena soudem, ale nesmí přesáhnout deset dní.

#### 4. ...“

## D. Trestní zákoník

24. Trestní zákoník obsahuje následující pravidla:

#### Článek 18

„1. ...“

2. Přesně stanovený trest odnětí svobody nesmí být kratší než jeden den a delší než dvacet let.“

## Článek 19

„ Peněžité tresty jsou vyjádřeny jako «jednodenní pokuty». Rovnají se nejméně dvěma jednodenním pokutám.

2. Jednodenní pokuty jsou stanoveny podle pachatelových prostředků a osobní situace v době rozsudku soudu první instance. Rovnají se však nejméně 30 šilinkům a nejvíce 4500 šilinků.

3. Jestliže se pokuta projeví jako neuhraditelná, v případě odepření zaplacení je udělen trest odnětí svobody. Odnětí svobody na dobu jednoho dne v případě odepření zaplacení odpovídá dvěma jednodenním pokutám.

4. ... ”

## ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

25. Pan Putz podal žádost ke Komisi 23. září 1991. Opíraje se o článek 6 §§ 1 a 3 a článek 13 Úmluvy, stěžoval si na to, že se mu nedostalo spravedlivého projednání u nestranného soudu ani jiného účinného soudního opravného prostředku, pokud se týká rozhodnutí rakouských soudů, kterými mu byly uděleny peněžité tresty za rušení soudního řízení. Udával také porušení článků 3, 7, 9, 10 a 17 Úmluvy.

26. Dne 3. prosince 1993 Komise prohlásila první dvě stížnosti za přípustné, pokud se týká rozhodnutí Oblastního soudu ve Welsu z 2. a 8. dubna 1991 a rozhodnutí Odvolacího soudu v Linzi ze 17. července 1991, a zbytek žádosti (č. 18892/91) prohlásila za nepřipustný.

Ve své zprávě z 11. října 1994 (článek 31) vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 6 §§ 1 a 3 (deseti hlasy proti šesti) a že není nutné posuzovat žadatelovu stížnost podle článku 13 (jednomyslně).

## KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU VLÁDOU

27. Ve svém vyjádření Vláda žádala Soud, aby rozhodl

„1. že článek 6 § 1 Úmluvy nebyl pro projednávání řízení aplikovatelný, nebo případně,

2. že v tomto řízení nedošlo k porušení článku 6 §§ 1 a 3 Úmluvy.“

## PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

### I. Údajné porušení článku 6 Úmluvy

28. Žadatel se odvolával na článek 6 §§ 1 a 3 Úmluvy, který stanoví:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně ... projednána nezávislým a nestranným soudem ... který rozhodne o ... oprávněnosti jakéhokoliv trestního obvinění proti němu. ...

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

(a) být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu;

(b) mít přiměřený čas a možnost k přípravě své obhajoby;

(c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují;

(d) vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslechu svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě;

Podle jeho vyjádření byly peněžité tresty za rušení soudního řízení povahou „trestní“ a měly být uděleny způsobem, který by splňoval požadavky článku 6.

29. Vláda zpochybňovala použitelnost tohoto ustanovení na projednávání pokuty, které podle jejího názoru nebyly „trestní“, ale disciplinární povahy. Rozhodnutí rakouských soudů každopádně neporušovala článek 6.

30. Komise došla k závěru, že činy, ze kterých byl žadatel obviněn, by měly být klasifikovány jako „trestné“ v rámci znění Úmluvy, a shledala, že žadatelovi se nedostalo spravedlivého projednání umožňujícího mu uplatnění jeho práva na obhajobu, jak je zaručeno článkem 6 §§ 1 a 3.

33. V zájmu rozhodnutí, zda byl článek 6 použitelný podle své „trestní“ kategorie, Soud přihlédně ke třem alternativním kritériím stanoveným jeho precedenčním právem (viz následující rozsudky: Engel a ostatní v. Holandsko ze dne 8. června 1976, Série A č. 22, s. 35, § 82; Weber v. Švýcarsko ze dne 22. května 1990, Série A č. 177, s. 17–18, §§ 31–34; Demicoli v. Malta ze dne 27. srpna 1991, Série A č. 210, s. 15–17, §§ 30–35; Ravensborg v. Švédsko ze dne 23. března 1994, Série A č. 283–B, s. 28, § 30; Schmutz v. Rakousko<sup>1)</sup> ze dne 23. října 1995, Série A č. 328–A, s. 13, § 27).

#### A. Právní klasifikace činu podle rakouského práva

32. Jako první musí být zjištěno, zda ustanovení definující projednávaný čin patří podle domácího právního systému k trestnímu právu.

V tomto případě byly peněžité tresty udělené panu Putzovi založeny zaprvé na článku 235 trestního řádu a zadruhé na článku 85 § 1 a 97 zákona o soudnictví v souvislosti s článkem 220 trestního řádu, tedy nikoliv na ustanoveních trestního zákoníku (viz výše uvedeně odst. 19 a 22–23). Příslušná ustanovení udělují předsedajícímu soudci moc zjednat pořádek během soudního řízení, a to jak ústního, tak písemného. V případě činů klasifikovaných jako trestné v trestním zákoníku články 237 § 2 a 278 trestního řádu zajišťují samostatný postup (viz výše uvedeně odst. 20). Projednávané peněžité tresty nejsou zaneseny v trestním záznamu a jejich výše nezávisí na příjmu, jako je tomu v trestním právu (viz odst. 24). Tyto rysy naznačují, že rakouské právo je neposuzuje jako pokuty za trestný čin.

Soud proto shledal stejně jako Vláda a Komise, že nic neukazuje na to, že v národním právním systému ustanovení týkající se rušení soudního řízení patří do trestního práva.

#### B. Charakter spáchaného činu

33. Soud zaznamenal, že podle rakouského práva nepodložená obvinění nebo nepřístojné poznámky činěné při přelíčení jsou postižitelné podle článku 235 trestního řádu, zatímco jestliže taková obvinění či poznámky byly učiněny písemně, použitelnými ustanoveními jsou články 85 § 1 a 97 zákona o soudnictví v souvislosti s článkem 220 trestního řádu. V obou případech je trest stanoven za chování posouzené jako rušivé.

V tomto ohledu je situace podobná té, která nastala ve věci Ravensborg. Pravidla umožňující soudu postihnout nepřístojné chování při soudním řízení před ním jsou společným rysem právních systémů většiny států Úmluvy. Tato pravidla a sankce vycházejí z inherentní moci soudu zajistit vhodné a řádné chování při řízení před ním. Opatření nařízená soudy podle těchto pravidel se více podobají výkonu disciplinární moci než uložení trestu za spáchání trestného činu (viz výše citovaný rozsudek ve věci Ravensborg, s. 30, § 34).

Soud následně shledává stejně jako Vláda a Komise, že druh popsaného chování, za které byl žadatel pokutován, v zásadě spadá mimo dosah článku 6. Soudy mohou cítit potřebu zakročit proti takovému chování, i když není nutné ani reálné zavést proti projednávané osobě trestní řízení (tamtéž).

#### C. Povaha a stupeň přísnosti pokuty

34. Nehledě na netrestný charakter popsaného nepřístojného chování, povaha a stupeň přísnosti pokuty, jejíž udělení projednávaná osoba riskovala (třetí kritérium), může věc přenést do oblasti „trestní“ (tamtéž, s. 30–31, § 35).

<sup>1)</sup> Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit VII/96, Rozhodnutí Evropského soudu o stížnosti č. 15523/89, str. 27.

35. Žadatel upozornil na vysokou částku peněžitých trestů, které mu byly uděleny; takové pokuty mohly být vyšší než ony udělované za trestné činy. Dále, jelikož výše posledně uvedené pokuty byla stanovena podle příjmu, a on právě prodělal bankrot, byly by v tomto případě dokonce nižší.

36. Komise byla názoru, že pokuty udělené v tomto případě byly dostatečně vysoké na to, aby opravňovaly klasifikování spáchaných činů jako „trestné“ podle Úmluvy.

37. Soud zaznamenal, že článek 235 trestního řádu týkající se odpovědnosti za zajištění pořádku při přelíčení stanoví udělení pokuty nepřesahující 10 000 ATS nebo, je-li to nutné pro udržení pořádku, odnětí svobody na dobu nepřesahující osm dní. Jestliže se pokuta ukáže jako neuhraditelná, odnětí svobody trvá po dobu maximálně osmi dní (článek 7 trestního řádu – viz výše uvedený odst. 21). Pokud se týká písemného řízení, článek 220 trestního řádu stanoví udělení pokuty nepřesahující 20 000 ATS a v případě platební neschopnosti odnětí svobody nepřesahující deset dní. V tomto případě rakouské soudy uložily panu Putzovi zaplatit pokuty 5000, 7500 a 10 000 ATS (viz výše uvedené odst. 8, 10 a 15). Dvě z nich byly změněny na tresty odnětí svobody, avšak po zaplacení je žadatel nemusel vykonat (viz odst. 9 a 11).

V tomto ohledu Soud zaznamenal řadu odlišností mezi tímto případem a věcí Ravensborg, v níž částka pokut nesměla přesáhnout 1000 švédských korun a rozhodnutí změnit je v trest odnětí svobody vyžadovalo nejprve vyslechnutí projednávané osoby. Toto poznání je ovšem vymezeno třemi rysy tohoto případu: zaprvé stejně jako ve věci Ravensborg pokuty nejsou zaneseny v trestním záznamu; zadruhé je soud může změnit na trest odnětí svobody pouze tehdy, nejsou-li zaplaceny, a proti takovému rozhodnutí se lze odvolat (viz výše uvedený odst. 21), stejně jako se lze odvolat proti udělení trestu odnětí svobody na místě při přelíčení, kde toto opatření bylo nezbytné pro zajištění pořádku; zatřetí, zatímco ve věci Ravensborg se doba trestu v případě změny pokuty na odnětí svobody pohybovala mezi čtrnácti dny a třemi měsíci, v tomto případě nemohla přesáhnout deset dní.

Jakkoliv jsou tyto odlišnosti reálné, odrážejí charakteristiky dvou národních právních systémů a tudíž nemohou být rozhodující. V obou případech jsou pokuty určeny k tomu, aby soudům umožnily zajistit řádný průběh soudního řízení (viz výše uvedený odst. 33).

S ohledem na všechny tyto faktory Soud shledal stejně jako Vláda, že žadatelovy argumenty nebyly dostatečně závažné, aby opravňovaly klasifikování jeho činů jako „trestných“.

#### D. Závěr

38. Z toho vyplývá, že článek 6 nebyl pro záležitosti obsažené ve stížnosti použitelný a tudíž nedošlo k jeho porušení.

#### II. Údajné porušení článku 13 Úmluvy

39. Pan Putz také zdůraznil, že nedostatek účinných soudních opravných prostředků proti rozhodnutím Oblastního soudu ve Welsu z 2. a 8. dubna 1991 a Odvolacího soudu v Linzi ze 17. července 1991 porušoval článek 13 Úmluvy, který stanoví:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

40. Ve své zprávě Komise, která vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 6, neshledala nutným posuzovat tuto stížnost.

41. Soud poukázal na to, že článek 13 zaručuje dostupnost soudních opravných prostředků na národní úrovni pro projednání jakýchkoli rozporů s podstatou v Úmluvě zakotvených práv a svobod, což musí být zajištěno domácím právním řádem (viz rozsudek ve věci Boyle and Rice v. Spojené království ze dne 27. dubna 1988, Série A č. 131, s. 23, § 52). V tomto případě však bylo rozhodnuto, že zde nedošlo k „trestnímu obvinění“, a následně, že článek 6 nebyl použitelný. Žadatel proto nemohl tvrdit, že je obětí porušení práv chráněných tímto ustanovením. Proto jeho stížnost nespadá do rámce článku 13.

## Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. rozhoduje sedmi hlasy proti dvěma, že článek 6 Úmluvy nebyl použitelný na peněžité tresty udělené žadateli a tudíž nedošlo k jeho porušení;

2. rozhoduje sedmi hlasy proti dvěma, že článek 13 Úmluvy nebyl v tomto případě použitelný a tudíž nedošlo k jeho porušení.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 22. února 1996.

Herbert PETZOLD  
tajemník

Rolv RYSSDAL  
předseda

# EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

25. června 1997

## VĚC HALFORDOVÁ

(Rozsudek ve věci Halfordová versus Spojené království)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu A jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Bernhardt, předseda, L. – E. Pettiti, C. Russo, A. Spielmann, I. Foighel, J. M. Morenilla, sir John Freeland, M. A. Lopes Rocha, P. Kūris a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 19. března a 27. května 1997, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

### POSTUP

1. Příklad byl Soudu předán Evropskou Komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 28. května 1996 v tříměsíční lhůtě stanovené články 32 § 1 a 47 Úmluvy. Vláda Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku (dále jen „Vláda“) také podala žádost o předání případu Soudu dne 27. srpna 1996 (viz níže uvedený odst. 6). Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 20605/92) proti Spojenému království, předložené Komisi podle článku 25 britskou občankou paní Alison Halfordovou dne 22. dubna 1992.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, kterým Spojené království uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Předmětem žádosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článků 8, 10, 13 a 14 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu A žadatelka prohlásila, že si přeje zúčastnit se soudního řízení, a ustanovila advokáta, který ji bude zastupovat (ust. 30).

3. Do-ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován sir John Freeland, zvolený soudce britské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Bernhardt, místopředseda Soudu (ust. 21 § 4 /b/). Dne 10. června 1996 vylosoval předseda Soudu, pan R. Ryssdal, za přítomnosti tajemníka dalších sedm členů, a to pány L. – E. Pettitiho, C. Russoa, A. Spielmanna, I. Foighela, J. M. Morenilla, M. A. Lopese Rochu a P. Kūrise (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5).

4. Pan Bernhardt z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka konzultoval se zástupcem Vlády, právním zástupcem žadatelky a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a 38). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník 2. ledna 1997 vyjádření Vlády a 6. ledna 1997 vyjádření žadatelky.

5. Dne 20. srpna 1996 pan Bernhardt povolil nevládní organizaci pro lidská práva s názvem Liberty sídlící v Londýně předložit písemné komentáře ke zvláštním aspektům případu (ust. 37 § 2). Tyto byly obdrženy 2. ledna 1997.

6. Dne 21. února 1997 Senát rozhodl zamítnout žádost Vlády o předání případu Soudu na základě toho, že tato byla obdržena po uplynutí tříměsíční lhůty stanovené články 32 § 1 a 47 Úmluvy a že neexistoval žádný výjimečný důvod k prodloužení tohoto časového limitu.

7. V souladu s rozhodnutím předsedy Soudu se veřejně zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 17. března 1997. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu M. Eaton, zástupce právního poradce, Ministerstvo zahraničí, zástupce Vlády, J. Eadie, právník, právní zástupce, H. Carter, Ministerstvo vnitra, P. Regan, Ministerstvo vnitra, C. Raikes, Ministerstvo obchodu a průmyslu, poradci;

(b) za Komisi J. Liddyová, delegátka;

(c) za žadatelku R. Makin, advokát, P. Duffy, obhájce, právní zástupci.

Soud vyslechl úvodní přednesy paní Liddyové, panů Makina, Duffyho a Eadieho a také odpověď na otázku vznesenou jedním z jeho členů.

## SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

### I. Okolnosti případu

8. Žadatelka, paní Alison Halfordová, se narodila v roce 1940 a v současné době žije ve Wirralu. Od roku 1962 až do odchodu do důchodu v roce 1992 pracovala u policie.

#### A. Pozadí údajného odposlouchávání telefonu

9. V květnu 1983 byla paní Halfordová u policie v Merseyside povýšena do funkce asistentky policejního ředitele. Tím se stala služebně nejvyšší policejní úřednicí ve Spojeném království.

10. Při osmi různých příležitostech během následujících sedmi let paní Halfordová neúspěšně žádala o povýšení do funkce zástupce policejního ředitele na základě uvolnění tohoto místa na policejním úřadě v Merseyside i jinde. K povýšení do této funkce bylo třeba souhlasu Ministerstva vnitra. Podle žadatelky však byla její žádost zamítána na doporučení policejního ředitele v Merseyside, který měl námitky proti její angažovanosti v otázce rovnoprávnosti mužů a žen.

11. Po dalším zamítnutí jejího povýšení v únoru 1990 zahájila paní Halfordová 4. června 1990 řízení u pracovního soudu proti, inter alia, policejnímu řediteli v Merseyside a ministru vnitra, stěžujíc si, že byla diskriminována na základě pohlaví.

Dne 14. června 1990 byli předseda a místopředseda policejního úřadu v Merseyside ustanoveni jako „zvláštní komise“, která měla projednat sporné body vyplývající z případu diskriminace.

12. Paní Halfordová udává, že jistí členové policejního úřadu v Merseyside proti ní zahájili „kampaň“ v souvislosti s její stížností k pracovnímu soudu. Toto probíhalo inter alia formou předávání informací tisku, odposlouchávání jejích telefonních hovorů (viz níže uvedený odst. 16) a rozhodnutí zavést proti ní disciplinární řízení.

13. Dne 14. září 1990 předala zvláštní komise vyšší důstojnické disciplinární komisi zprávu sepsanou policejním ředitelem, která pojednávala o údajném případě nesprávného jednání ze strany paní Halfordové dne 24. července 1990. Disciplinární komise se 20. září 1990 rozhodla zahájit formální vyšetřování a předat tuto záležitost policejní inspekci a 8. února 1991 tisku. Paní Halfordová byla postavena mimo službu s platností od 12. prosince 1990.

14. Tato rozhodnutí žadatelka napadla cestou soudního přezkoumání u vrchního soudu. Věc byla soudcem MacPhersonem v září 1991 odročena s ohledem na možné urovnání. Stranám se však nepodařilo dosáhnout dohody a proto mu byla tato věc vrácena 20. prosince 1991. Shledal, že předseda a místopředseda policejního úřadu jednali ultra vires a, aniž by je obviňoval ze špatných pohnutek, rozhodl, že zde existoval prvek nespravedlivého jednání. Proto anuloval příslušná rozhodnutí.

15. Slyšení u pracovního soudu se konalo v červnu 1992. Dne 14. července 1992 bylo řízení odročeno v souvislosti s jednáním probíhajícím mezi stranami, které vedlo k usmíření v této věci. Paní Halfordové by-

la policejním ředitelem přiznána ex gratia výplata 10 000 liber (zákonné maximum, jaké jí mohl přiznat pracovní soud) spolu s 5000 liber přiznaných Ministerstvem vnitra za její osobní výdaje. Bylo dohodnuto, že z policejní služby odejde na odpočinek ze zdravotních důvodů (vzniklých zraněním kolena v roce 1989). Dále Ministerstvo vnitra souhlasilo s uskutečněním různých návrhů předložených Komisí pro rovnoprávnost, inter alia s revizí a modernizací výběrového řízení do vyšších funkcí v policejních silách.

## B. Údajné odposlouchávání

16. Jako asistentce policejního ředitele byla paní Halfordové poskytnuta vlastní kancelář a dvě telefonní linky, z nichž jedna byla určena pro soukromé užívání. Tyto linky byly součástí interní telefonní sítě policie v Merseyside, telekomunikačního systému mimo veřejnou síť. Pro užívání těchto linek nebyla vydána žádná omezení a ani nebylo žadatelce vydáno žádné ponaučení, kromě ujištění, které si vyžádala a obdržela od policejního ředitele krátce poté, co zahájila řízení u pracovního soudu, že má povolení zabývat se případem i ve službě včetně použití telefonu.

Dále, jelikož musela být často „na telefonu“, podstatná část jejich výdajů za domácí telefon byla hrazena policií v Merseyside. Její domácí telefonní linka sestávala z telefonního přístroje připojeného výstupem k veřejné telekomunikační síti.

17. Žadatelka udává, že hovory vedené z jejího domova i z její kanceláře byly odposlouchávány za účelem získání informací použitelných proti ní při řízení o diskriminaci. Na podporu těchto obvinění uvedla před Komisí různé jednotlivé důkazy (viz odst. 21 Zprávy Komise). Dále informovala Soud, že se z anonymního zdroje informací 16. dubna 1991 dozvěděla, že tento krátce předtím objevil na policii v Merseyside uložené přepisy hovorů vedených na její domácí telefonní lince.

Pro účely řešení případu před Soudem Vláda uznala, že žadatelka předložila dostatečný materiál zakládající důvodnou pravděpodobnost, že hovory vedené z její kanceláře byly odposlouchávány. Neuznala však, že předložila dostatečný materiál zakládající podobnou důvodnou pravděpodobnost v souvislosti s její domácí telefonní linkou.

18. Paní Halfordová přednesla svůj názor na odposlouchávání svých telefonních hovorů před pracovním soudem 17. června 1992. Dne 2. července 1992, v průběhu řízení, právní poradce ministra vnitra vyjádřil názor, že nebylo možné, aby před pracovním soudem předložila důkazy o údajném odposlouchávání, neboť článek 9 zákona o odposlouchávání spojů z roku 1985 (dále jen „zákon 1985“) výslovně před jakýmkoli soudem či tribunálem vylučoval přednesení důkazů, které by směřovaly k předpokladu, že byl spáchán trestný čin podle článku 1 tohoto zákona (viz níže uvedený odst. 25).

19. Dne 6. prosince 1991 paní Halfordová podala k Tribunálu pro odposlouchávání spojů žádost o vyšetřování podle článku 7 zákona 1985 (viz níže uvedené odst. 30–32). V dopise datovaném 21. února 1992 ji Tribunál informoval, že jeho vyšetřování ho přesvědčilo, že v jejím případě nedošlo k žádnému porušení článků 2 až 5 zákona 1985 (viz níže uvedené odst. 26–29). V dopise datovaném 27. března 1992 Tribunál potvrdil, že nemohl určit, zda k nějakému odposlouchávání skutečně došlo (viz níže uvedený odst. 32).

20. V dopise adresovaném panu Davidu Altonovi (členu Senátu) ministr vnitra vysvětloval, že stížnost paní Halfordové týkající se odposlouchávání telefonních hovorů v její kanceláři „nespadala do pravomoci ministra vnitra ani v rámci znění zákona 1985“.

## II. Příslušné domácí právo

### A. Veřejné telekomunikační systémy

#### 1. Přestupek stanovený zákonem 1985

21. Zákon o odposlouchávání spojů z roku 1985 („zákon 1985“) vešel v platnost 10. dubna 1986 po vynešení rozsudku Soudu ve věci Malone v. Spojené království (2. srpna 1984, Série A č. 82). Jeho účelem bylo,



jak bylo navrženo v Bílé knize Ministerstva vnitra, která mu předcházela, stanovit jasný zákonný systém, v jehož rámci by odposlouchávání veřejného systému komunikací bylo povoleno a kontrolováno způsobem vzbuzujícím důvěru veřejnosti (Odposlouchávání komunikací ve Spojeném království, únor 1985, HMSO, příkaz č. 9438).

22. „Veřejný“ telekomunikační systém je definován jako systém telekomunikací, který je provozován v souladu s licencí udělenou podle zákona o telekomunikacích z roku 1984 (dále jen „zákon 1984“) a který byl jako takový stanoven ministrem (článek 10 § 1 zákona 1985 s odkazem na článek 4 § 1 zákona 1984).

23. Podle článku 1 § 1 zákona 1985 každý, kdo záměrně odposlouchává komunikaci v průběhu jejího přenosu prostředky systému veřejných komunikací, páchá tím trestný čin.

24. Článek 1 §§ 2 a 3 stanoví čtyři okolnosti, za nichž osoba, která tímto způsobem odposlouchává komunikaci, není vinna spácháním trestného činu. Jedinou z těchto okolností, která je významná pro současný případ, je odposlouchávání komunikace v souladu s povolením vydaným ministrem podle článku 2 zákona (viz níže uvedený odst. 26).

## 2. Vyloučení důkazů

25. Článek 9 zákona 1985 stanoví, že při jakémkoli řízení před jakýmkoli soudem či tribunálem nebudou žádou ze stran předkládány důkazy, které by směřovaly k předpokladu, že byl spáchán trestný čin podle článku 1 zákona 1985 veřejným činitelem nebo že bylo takovou osobou vydáno povolení podle článku 2 zákona 1985.

## 3. Povolení

26. Články 2 až 6 zákona 1985 udávají přesná pravidla pro vydání povolení ministra k odposlouchávání komunikací a odhalení odposlechnutého materiálu. Tak článek 2 § 2 zákona 1985 stanoví:

„Ministr nevydává povolení ... jestliže neuzná, že je to nezbytné –

(a) v zájmu národní bezpečnosti;

(b) za účelem předejití či odhalení závažného zločinu; nebo

(c) za účelem ochrany ekonomické stability Spojeného království.“

Při posuzování nezbytnosti vydání takového povolení musí ministr brát v úvahu, zda by informace, jejichž získání je považováno za nezbytné, nebylo možné získat v dostatečné míře jiným způsobem (článek 2 § 2 zákona 1985).

27. Povolení musí určit osobu, která je oprávněna odposlouchávání realizovat, a udat podrobnosti odposlouchávané komunikace, jako jsou lokality, z nichž budou spojení probíhat, a osoby, kterých se týká (článek 2 §§ 1 a 3 zákona 1985).

28. Povolení nemůže být vydáno, jestliže to neučiní sám ministr nebo v neodkladném případě jiný vysoký státní úředník s výslovným pověřením ministra k vydání povolení. Povolení vydané ministrem platí dva měsíce; je-li vydáno jiným úředníkem, platí pouze po dobu dvou pracovních dnů. Za přesně určených okolností mohou být povolení pozměněna či obnovena (články 4 a 5 zákona 1985).

29. Článek 6 tohoto zákona stanoví inter alia omezení rozsahu, v němž mohou být materiály získané na základě takového povolení odhaleny, množeny a uchovávány.

## 4. Tribunál pro odposlouchávání spojů

30. Zákon 1985 také stanoví zřízení Tribunálu pro odposlouchávání spojů (dále jen „Tribunál“). Tribunál se skládá z pěti členů, z nichž každý musí být právníkem s nejméně desetiletou praxí, a tito členové jsou v úřadě pět let s výhradou opětovného jmenování (článek 7 zákona 1985 a dodatek k němu č. 1).

31. Každá osoba, která inter alia věří, že její komunikace mohla být odposlouchávána během předávání informací prostřednictvím veřejného telekomunikačního systému, může podat k Tribunálu žádost o vyšetření této věci. Jestliže se žádost Tribunálu nejeví neodůvodněnou či kverulantskou, je jeho povinností zjistit, zda bylo vydáno povolení a pokud ano, zda bylo vydáno v souladu se zákonem 1985. Při tomto zjišťování pro Tribunál platí „zásady používané soudem při vyřizování žádosti o soudní přezkoumání“ (článek 7 §§ 2 – 4 zákona 1985).

32. Jestliže Tribunál zjistí, že nedošlo k porušení zákona 1985, informuje o tom stěžovatele, avšak nebude potvrzovat, zda nedošlo k takovému porušení proto, že žádný odposlech nebyl povolen, nebo proto, že ačkoliv k odposlechu došlo, byl oprávněný podle znění zákona 1985. V případech, kde Tribunál shledá, že došlo k porušení, má povinnost vydat zprávu o svých zjištěních pro ministerského předsedu a právo informovat stěžovatele. Má také pravomoc inter alia nařídít zrušení platnosti povolení a vyplacení odškodnění stěžovateli. Tribunál neudává důvody svého rozhodnutí a proti rozhodnutí Tribunálu není odvolání (článek 7 §§ 7 – 8 zákona 1985).

## 5. Komisař

33. Zákon 1985 také stanoví jmenování komisaře ministerským předsedou. Prvním komisařem byl soudce Nejvyššího soudu Lloyd (nyní lord Lloyd), který byl v roce 1992 nahrazen lordem Binghamem, taktéž zasloužilým členem soudcovského sboru, který byl při změně v roce 1994 nahrazen dalším, lordem Nolanem.

34. Komisařovy povinnosti zahrnují hodnocení, jak vykonává ministr úkoly svěřené mu články 2 až 5 zákona 1985, informování ministerského předsedy o porušení článků 2 až 5 zákona 1985, o nichž nebyl zpraven Tribunálem, a vydání výroční zprávy o výkonu svých povinností určené ministerskému předsedovi. Tato zpráva musí být předložena Parlamentu, ačkoli ministerský předseda má pravomoc vyjmout z ní jakoukoliv část, jejíž zveřejnění by negativně ovlivnilo národní bezpečnost, předejítí či odhalení závažného zločinu nebo blahobyt Spojeného království. Zpráva musí obsahovat sdělení o tom, zda některá z jejích částí byla vyjmuta (článek 8 zákona 1985).

35. Zprávy komisaře ministerskému předsedovi obecně zaznamenaly zvýšení počtu nově vydaných povolení, avšak komisař ve všech případech oněch nových povolení došel k závěru, že jsou ospravedlněna podle článku 2 zákona 1985.

## B. Telekomunikační systém mimo veřejnou síť

36. Zákon 1985 neplatí pro telekomunikační systém mimo veřejnou síť, jako je interní systém na Policejním ústředí v Merseyside, a neexistuje jiná legislativa regulující odposlouchávání komunikace v takovém systému.

37. Anglické obecné právo nestanoví žádná soudní opatření proti odposlouchávání komunikací, jelikož „nestanoví žádné obecné postihy za vměšování do soukromí jako takového“ (soudce Sedley v rozsudku přípa-du Regina v. Broadcasting Complaints Commission ex parte Barclay, 4. října 1996, zpráva nevydána).

## ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

38. Ve své žádosti ke Komisi ze dne 22. dubna 1992 (č. 20605/92) si pani Halfordová stěžovala, že odposlouchávání jejích hovorů na telefonních linkách v její kanceláři a v jejím domě představovalo neospravedlnitelné porušení jejích práv na respektování jejího soukromého života a svobodu projevu v rozporu s články 8 a 10 Úmluvy, že se jí v souvislosti s odposloucháváním nedostalo žádného účinného domácího soudního opravného prostředku, což je v rozporu s článkem 13 Úmluvy, a že byla diskriminována na základě pohlaví, což je v rozporu s článkem 14 Úmluvy ve spojení s články 8 a 10.

39. Komise prohlásila žádost za přípustnou 2. března 1995. Ve své zprávě z 18. dubna 1996 (článek 31) vyjádřila dvacet šest hlasy proti jednomu názoru, že došlo k porušení článků 8 a 13 Úmluvy v souvislosti

s úřední telefonní linkou paní Halfordové, a jednomyslně, že nedošlo k porušení článků 8, 10 či 13 v souvislosti s její domácí telefonní linkou, že nebylo nutné posuzovat stížnost podle článku 10 v souvislosti s její úřední telefonní linkou a že nedošlo k porušení článku 14 ve spojení s články 8 či 10.

## KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

40. Při přelíčení Vláda, jako to již učinila ve svém vyjádření, žádala Soud, aby rozhodl, že nedošlo k porušení Úmluvy

Žadatelka trvala na tom, že došlo k porušení, a žádala Soud, aby jí přiznal odškodnění podle článku 50 Úmluvy.

### PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

#### I. Údajná porušení článku 8 Úmluvy

41. Paní Halfordová uvedla, že odposlouchávání její telefonních hovorů představovalo porušení článku 8 Úmluvy, který stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

Komise souhlasila, že došlo k porušení, pokud se týká odposlouchávání hovorů na její úřední telefonní lince. Vláda popřela, že došlo k nějakému porušení.

#### A. Úřední telefonní linky

##### I. Použitelnost článku 8 na stížnost vztahující se k úředním telefonním linkám

42. Žadatelka tvrdila a Komise s ní souhlasila, že hovory vedené na telefonních linkách v kanceláři paní Halfordové na Policejním úřadě v Merseyside spadaly do rozsahu pojmů „soukromý život“ a „korespondence“ podle článku 8 § 1, jelikož Soud ve svém precedenčním právu přijal široký výklad těchto výrazů (viz například rozsudky ve věcech Klass a další v. Německo ze dne 6. září 1978, Série A č. 28, s. 21, § 41, Huvig v. Francie ze dne 24. dubna 1990, Série A č. 176-B, s. 41, § 8 a s. 52, § 25, Niemietz v. Německo<sup>\*)</sup> ze dne 16. prosince 1992, Série A č. 251-B, a A v. Francie<sup>\*)</sup> ze dne 23. listopadu 1993, Série A č. 277-B).

43. Vláda namítla, že telefonní hovory vedené paní Halfordovou z jejího pracoviště spadaly mimo rámec ochrany zajišťované článkem 8, protože v souvislosti s nimi nemohla rozumně očekávat soukromí. Na přelíčení u Soudu zástupce Vlády vyjádřil názor, že zaměstnavatel by v podstatě mohl bez předchozího oznámení zaměstnanci kontrolovat jim vedené hovory na telefonních linkách poskytnutých zaměstnavatelem.

44. Podle názoru Soudu z jeho precedenčního práva jasně vyplývá, že telefonní hovory vedené z pracoviště stejně jako vedené z domova mohou spadat pod pojmy „soukromý život“ a „korespondence“ v rámci znění článku 8 § 1 (viz výše uvedený rozsudek ve věci Klass a další, tamtéž, Malone v. Spojené království ze dne 2. srpna 1985, Série A č. 82, s. 30, § 64, výše uvedený rozsudek případu Huvig, tamtéž, a mutatis mutandis výše uvedený rozsudek případu Niemietz, s. 33–35, §§ 29–33).

<sup>\*)</sup> Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit VIII/96, Rozhodnutí Evropského soudu o stížnosti č. 13710/88, str. 10, a přílohový sešit II/95, Rozhodnutí Evropského soudu o stížnosti č. 14838/89, str. 42.

45. Neexistuje žádný důkaz o tom, že by paní Halfordová byla jako uživatel interního telekomunikačního systému užívaného na Policejním ústředí v Merseyside varována, že hovory vedené v tomto systému podléhaly odposlouchávání. Soud shledal, že důvodně očekávala při takových hovorech soukromí, kteréžto očekávání bylo navíc posíleno řadou faktorů. Jako asistentka policejního ředitele mohla svobodně užívat svou kancelář, ve které byly dvě telefonní linky, z nichž jedna byla zvláště vyhrazena pro její soukromé užití. Dále se jí dostalo v odpovědi na její dotaz ujistění, že může používat své úřední linky pro účely svého případu diskriminace pohlaví (viz výše uvedený odst. 16).

46. Na základě všech těchto uvedených důvodů Soud učinil závěr, že telefonní hovory vedené paní Halfordovou na jejich úředních linkách spadaly pod rozsah pojmů „soukromý život“ a „korespondence“ a že článek 8 byl proto aplikovatelný na tuto část stížnosti.

## 2. Existence odposlouchávání

47. Vláda připustila, že žadatelka předložila materiál dostačující k uznání odůvodněné pravděpodobnosti, že hovory vedené na jejich úředních telefonních linkách byly odposlouchávány. Komise také shledala, že prozkoumání žádosti ukazovalo na takovou důvodnou pravděpodobnost.

48. Soud souhlasil. Důkazy ospravedlňují závěr, že zde existovala důvodná pravděpodobnost, že hovory vedené paní Halfordovou na jejich úředních telefonních linkách byly policií v Merseyside odposlouchávány s přímým cílem shromáždit materiál, který by napomohl při obhajobě v soudním řízení o diskriminaci pohlaví zavedeného proti ní (viz výše uvedený odst. 17). Toto odposlouchávání zakládalo „zásah veřejného orgánu“ v rámci znění článku 8 § 2 do užívání práva paní Halfordové na respektování jejího soukromého života a korespondence.

## 3. Zda bylo odposlouchávání „v souladu se zákonem“

49. Článek 8 § 2 dále stanoví, že jakýkoliv zásah státního orgánu do práva osoby na respektování jejího soukromého života a korespondence musí být „v souladu se zákonem“.

Podle zavedeného precedenčního práva Soudu neznamená tento výraz pouze nutnost souladu s právem domácím, ale týká se také kvality takového práva, vyžaduje jeho slučitelnost s právními zásadami. V kontextu tajných opatření sledování či odposlouchávání spojů státními orgány musí z důvodů nedostatku veřejné kontroly a rizika zneužití moci domácí právo stanoví ochranu osoby proti svévolnému porušování práv daných článkem 8. Domácí právo musí tudíž být dostatečně srozumitelné v tom, jak svými ustanoveními občanům pomáhá rozpoznat, za jakých okolností a podmínek jsou státní orgány zplnomocněné uchýlit se k takovým tajným opatřením (viz výše uvedený rozsudek ve věci Malone, s. 32, § 67, a, mutatis mutandis, rozsudek ve věci Leander v. Švédsko ze dne 26. března 1987, Série A č. 116, s. 23, §§ 50–51).

50. V tomto případě Vláda uznala, že kdyby měl Soud v rozporu s jejím návrhem dojít k závěru, že zde došlo k zásahu do žadatelčinych práv podle článku 8 v souvislosti s jejími úředními telefonními linkami, takový zásah by nebyl „v souladu se zákonem“, neboť domácí právo nestanovilo žádné předpisy pro odposlouchávání hovorů vedených v telekomunikačních systémech mimo veřejnou síť.

51. Soud zaznamenal, že zákon 1985 neplatí pro interní systém komunikací užívaný státními orgány, jako byl systém na Policejním ústředí v Merseyside, a že v domácím právu neexistuje žádné jiné ustanovení upravující odposlouchávání telefonních hovorů vedených v takových systémech (viz výše uvedené odst. 36–37). Nemůže být proto řečeno, že zásah byl „v souladu se zákonem“ v rámci znění článku 8 § 2 Úmluvy, jelikož domácí právo nezajišťovalo paní Halfordové odpovídající ochranu proti zásahům policie do jejího práva na respektování jejího soukromého života a korespondence.

Z toho plyne, že došlo k porušení článku 8 v souvislosti s odposlechem hovorů vedených na úředních telefonních linkách paní Halfordové.

## B. Domácí telefonní linka

### 1. Použitelnost článku 8 na stížnost vztahující se k domácí telefonní lince

52. Z precedenčního práva Soudu jasně vyplývá (viz citace ve výše uvedeném odst. 44), že telefonní hovory vedené z domova spadají pod pojmy „soukromý život“ a „korespondence“ podle článku 8 Úmluvy. Toto vskutku nebylo Vládou popíráno.

Článek 8 je tudíž aplikovatelný na tuto část stížnosti paní Halfordové.

### 2. Existence odposlouchávání

53. Žadatelka uvedla, že hovory vedené z její domácí telefonní linky byly také odposlouchávány policií v Merseyside pro účely obhajoby v soudním řízení o diskriminaci pohlaví. Odvolávala se na důkazy o odposlouchávání, které předložila Komisi, a na další upřesnění učiněné před Soudem (viz výše uvedený odst. 17). Dále prohlásila, že v rozporu s přístupem Komise by od ní nemělo být vyžadováno prokázat „důvodnou pravděpodobnost“, že hovory vedené na její domácí telefonní lince byly odposlouchávány. Takový požadavek byl odporující vyjádření Soudu ve výše zmíněné věci Klass a další, že hrozba sledování může sama o sobě zakládat zásah do práv daných článkem 8. Jako další možnost uvedla, že pokud ji Soud nepožádal o prokázání jejího postížení, důkazy, které předložila, byly dostačující; vzhledem k utajení údajných opatření by příliš vysoké požadavky na důkazy snižovaly účinnost ochrany poskytované Úmluvou.

54. Vláda vysvětlovala, že nemohla odhalit, zda došlo či nedošlo k odposlouchávání hovorů vedených z domácí linky paní Halfordové, neboť závěr, který byl Tribunál pro odposlouchávání komunikací oprávněn učinit podle zákona 1985, musel být záměrně formulován výrazy, jež neprozrazovaly, zda došlo ve veřejném telekomunikačním systému k odposlouchávání oprávněnému podle zákona 1985, nebo zda k odposlouchávání ve skutečnosti vůbec nedošlo. Mohla však potvrdit, že Tribunál byl přesvědčen, že v případě paní Halfordové nedošlo k porušení článků 2 až 5 zákona 1985 (viz výše uvedené odst. 19 a 32).

55. Komise, aplikující své precedenční právo, požadovala po žadatelce, aby tato prokázala existenci „důvodné pravděpodobnosti“. Že hovory vedené na její domácí telefonní lince byly odposlouchávány (viz například Zpráva Komise o žádosti č. 12175/86, *Hewitt a Harman v. Spojené království*, 9. května 1989, *Decisions and Reports* 67, s. 98–99, §§ 29–32). Po zhodnocení všech důkazů neshledala, že taková pravděpodobnost byla prokázána.

56. Soud zopakoval, že ve výše zmíněné věci Klass a další mělo být rozhodnuto *inter alia*, zda se legislativa, která státní orgány opravňovala tajně sledovat korespondenci a telefonní hovory žadatelů, kteří nemohli prokázat, zda vůči nim byla taková opatření použita, rovnala zásahu do jejich práv daných článkem 8. Soud v tomto případě rozhodl, že „v pouhé existenci legislativy jako takové je obsažena pro všechny, vůči nimž by tato legislativa mohla být použita, hrozba sledování; tato hrozba nutně zasahuje do svobody komunikace mezi uživateli poštovních a telekomunikačních služeb, proto zakládá «zásah státního orgánu» do užití práv žadatelů na respektování jejich soukromého a rodinného života a korespondence“ (s. 21, § 41).

Soud dále zopakoval, že ve výše zmíněném rozsudku ve věci Malone jako dodatek k závěru, že jeden z telefonních hovorů s účastí žadatele byl odposloucháván na žádost policie podle povolení vydaného ministrem vnitra, shledal, že „v Anglii a Walesu se existence zákonů a opatření, které povolovaly a tvořily systém pro výkon tajného sledování spojů, sama o sobě rovnala «zásahu»“ (s. 30–31, § 64).

57. Podstata stížnosti paní Halfordové však, na rozdíl od stížnosti žadatelů ve věci Klass a další (citováno výše, s. 20, § 38), nebyla ta, že její práva daná článkem 8 byla ohrožena vlastní existencí přijatého zákona a opatření dovolujících tajné sledování, ale že opatření ke sledování u ní byla skutečně použita. Dále uvedla,

že policie v Merseyside odposlouchávala její hovory nezákonně s účelem nepovoleným zákonem 1985 (viz výše uvedené odst. 26 a 53).

Za těchto okolností, jelikož žadatelčina stížnost se týká zvláštních opatření k odposlouchávání telefonní linky, která jsou nezákonná, musí být Soud ubezpečen, že zde existovala důvodná pravděpodobnost, že některé takové opatření bylo v jejím případě použito.

58. V tomto ohledu Soud zaznamenal zaprvé, že Komise, která je v systému Úmluvy orgánem pověřeným v první řadě stanovením a ověřením faktů (viz například rozsudek ve věci Aksoy v. Turecko<sup>\*)</sup> ze dne 18. prosince 1996), shledala, že důkazy jí předložené neukazovaly na důvodnou pravděpodobnost toho, že hovory vedené na domácí telefonní lince žadatelky byly odposlouchávány (viz Zpráva Komise, § 65).

59. Soud shledal, že jediný bod důkazu, který naznačuje, že hovory na domácí telefonní lince paní Halfordové, navíc k oněm vedeným z její kanceláře, byly odposlouchávány, je informace týkající se odhalení, že policie v Merseyside uložila přepisy těchto hovorů. U Soudu žadatelka poskytla bližší podrobnosti týkající se tohoto odhalení, jmenovitě že k němu došlo den poté, co byla postavena mimo službu (viz výše uvedené odst. 17). Soud však zaznamenal, že tato informace by mohla být nespolehlivá, jelikož její zdroj nebyl jmenován. Navíc, i kdyby byla uznána pravdivou, skutečnost odhalení, že policie kontroluje přepisy žadatelčinych telefonních hovorů v den po jejím postavení mimo službu, nevede nutně k závěru, že se jednalo o přepisy hovorů vedených z jejího domova.

60. Po zhodnocení všech důkazů Soud neshledal potvrzeným, že došlo k zásahu do práv paní Halfordové na respektování jejího soukromého života a korespondence v souvislosti s její domácí telefonní linkou.

S přihlédnutím k tomuto závěru Soud neshledal, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy s ohledem na telefonní hovory vedené z domova paní Halfordové.

## II. Údajné porušení článku 13 Úmluvy

61. Paní Halfordová dále udala, že jí byl odepřen účinný domácí soudní opravný prostředek v souvislosti s jejími stížnostmi, což bylo v rozporu s článkem 13 Úmluvy, který stanoví:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

### A. Úřední telefonní linky

62. Žadatelka, s níž Komise souhlasila, tvrdila, že došlo k porušení článku 13 z hlediska skutečnosti, že v domácím právu neexistovala cesta, jak si stěžovat na odposlouchávání hovorů vedených v telekomunikačním systému mimo veřejnou síť.

63. Vláda předložila k úvaze, že článek 13 nebyl aplikovatelný, protože paní Halfordová neuvedla žádné „pravděpodobné tvrzení“ v souvislosti s porušením článků 8 nebo 10 Úmluvy. Jako další možnost navrhla, že podle tohoto ustanovení nevznikl v souvislosti s úředními telefonními linkami samostatný spor.

64. Soud připomenul, že účinek článku 13 spočívá v požadavku ustanovení soudních opravných prostředků na národní úrovni, které umožní příslušnému domácímu orgánu jak řešit podstatu příslušné stížnosti podle Úmluvy, tak zajistit přiměřenou právní pomoc, ačkoliv státům Úmluvy je ponechána jistá volnost rozhodování, pokud se týká způsobu, jakým dostojí svým závazkům podle tohoto ustanovení (viz rozsudek ve věci Cha-

\*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit XIII/98, Rozhodnutí Evropského soudu o stížnosti č. 21987/93, str. 30.

hal v. Spojené království ze dne 15. listopadu 1996). Takový soudní opravný prostředek je však vyžadován pouze v souvislosti s důvody ke stížnosti, jež mohou být považovány za „pravděpodobné“ v rámci znění Úmluvy.

65. Soud si povšiml, že paní Halfordová nepochybně přišla s „pravděpodobným“ tvrzením, že hovory vedené z jejich úředních telefonních linek byly odposlouchávány a že toto se rovnalo porušení článku 8 Úmluvy (viz výše uvedené odst. 42–51). Byla proto oprávněna využít účinného domácího soudního opravného prostředku v rámci znění článku 13. Avšak, jak připustila Vláda v souvislosti s porušením článku 8 Úmluvy (viz odst. 50), v domácím právu neexistovalo ustanovení upravující odposlech telefonních hovorů vedených v interním systému komunikací užívaném státními orgány, jako byl systém policie v Merseyside. Žadatelka tudíž nemohla v souvislosti se svou žádostí týkající se jejich úředních telefonních linek dosáhnout právní pomoci na národní úrovni.

Z toho plyne, že došlo k porušení článku 13 Úmluvy v souvislosti se žadatelčinými úředními telefonními linkami.

### B. Domácí telefonní linka

66. Žadatelka si také stěžovala na to, že pro ni nebyl dostupný žádný soudní opravný prostředek proti odposlechu telefonních hovorů vedených z její domácí linky, který prováděla policie bez povolení. Odvolávala se na první zprávu komisaře určeného zákonem 1985 (viz výše uvedené odst. 33–34), který zaznamenal, že „se nezabýval trestným činem nezákonného odposlouchávání podle zákona 1985. Nemohl podle povahy věci rozpoznat, ani dost dobře vypátrat, zda došlo k nezákonnému odposlouchávání ... . To je prací policie.“ (zákon 1985, Zpráva komisaře za rok 1986, Cm 108, s. 2, § 3).

67. Vláda předložila k úvaze, že paní Halfordová neprokázala pravděpodobné tvrzení o porušení Úmluvy v souvislosti s odposlechem hovorů vedených z jejího domova. Jako další možnost navrhla, že souhrn jí přístupných soudních opravných prostředků včetně těch stanovených zákonem 1985 (viz výše uvedený odst. 31) byl dostatečný, aby vyhověl článku 13.

68. Komise s ohledem na svůj závěr, pokud jde o nedostatek důvodné pravděpodobnosti odposlechu jejich domácích telefonních hovorů, shledala, že nepředložila pravděpodobný nárok opravňující k vyrovnání podle článku 13.

69. Soud připomenul své vyjádření o tom, že pokud má shledat „zásah“ v rámci znění článku 8 v souvislosti s domácí telefonní linkou paní Halfordové, musí být přesvědčen, že zde existuje důvodná pravděpodobnost, že některé z opatření sledování bylo použito vůči žadatelce (viz výše uvedený odst. 58). Dodatkem se odvolal na své zhodnocení důkazu předloženého žadatelkou na podporu její stížnosti, že hovory vedené z její domácí telefonní linky byly odposlouchávány (viz výše uvedené odst. 58–60).

70. Soud se domníval, že tento důkaz není dostatečný ke shledání pravděpodobného tvrzení v rámci znění článku 13 (viz výše uvedený odst. 64).

Z toho plyne, že nedošlo k porušení článku 13 Úmluvy v souvislosti se žadatelčinou stížností týkající se její domácí telefonní linky.

### III. Údajné porušení článků 10 a 14 Úmluvy

71. Ve své žádosti ke Komisi si paní Halfordová stěžovala, že odposlouchávání hovorů vedených jak z její domácí, tak i úředních telefonních linek se rovnalo porušení článků 10 a 14 Úmluvy. U Soudu však uznala, že nemuselo být v souvislosti s těmito ustanoveními nezbytné posuzovat body, které již byly zváženy podle čl. 8.

Článek 10 Úmluvy stanoví (v rámci své relevance):

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. ...

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

Článek 14 stanoví:

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

72. Soud shledal, že obvinění v souvislosti s články 10 a 14 se rovnají pouze novým formulacím stížnosti podle článku 8. Proto nepovažuje za nutné prověřovat je odděleně.

#### IV. Aplikace článku 50 Úmluvy

73. Paní Halfordová žádala Soud, aby jí přiznal spravedlivé zadostiučinění podle článku 50 Úmluvy, který stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přízná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

##### A. Morální újma

74. Paní Halfordová požadovala odškodnění za vniknutí do jejího soukromí a nesnáze, které jí to způsobilo. Sdělila Soudu, že v roce 1992 vyhledala lékařskou péči kvůli stresu.

75. Vláda poznamenala, že mezi stresem, jímž žadatelka trpěla v době řízení před pracovním soudem, a odposlechem jejích telefonních hovorů nebyla žádná příčinná spojitost.

76. Soud, máje na vědomí, že odposlouchávání hovorů vedených paní Halfordovou na jejích úředních telefonních linkách v Policejním ústředí v Merseyside, nepodléhající žádné úpravě podle domácího práva, se jeví být prováděno policií s prvořadým účelem shromáždit materiál použitelný proti ní v řízení o diskriminaci pohlaví, shledal, že to, co se stalo, znamená závažné porušení jejích práv těmi, kteří odposlech prováděli. Na druhé straně neexistuje důkaz svědčící o tom, že stres, jímž paní Halfordová trpěla, může být přisuzován spíše přímo odposlouchávání jejích telefonních hovorů, než jejím dalším sporům s policií v Merseyside.

S ohledem na všechny tyto otázky Soud zvážil, že 10 000 liber je odůvodněná a spravedlivá částka pro odškodnění.

##### B. Peněžní újma

77. Paní Halfordová požadovala náhradu za své osobní výdaje vynaložené v souvislosti s vedením řízení ve Strasbourgu, jež odhadla mezi 1000 a 1250 librami.

78. Vláda uznala, že jí může být přiznána vhodná částka na pokrytí nákladů spojených s tím, že se dostavila na jednání u Soudu. Podotkla ale, že nepředložila žádný důkaz dokládající jakékoli jiné výdaje.



79. Z hlediska skutečnosti, že nebyl předložen k nahlédnutí důkaz dokládající výdaje paní Halfordové, ale že se zcela jasně zúčastnila přeličení ve Strasbourgu, Soud rozhodl příznat jí v souvislosti s tímto bodem částku 600 liber.

#### C. Soudní náklady a výdaje

80. Žadatelka také uplatnila nárok na náklady a výdaje za spolupracující právní poradce a právního zástupce. Její právní poradci žádali platbu v průměru 239 liber za hodinu. Předběžně vypočítali, že ve spojitosti s řízením ve Strasbourgu strávili nad tímto případem čas odpovídající 500 hodinám práce, a žádali 119 500 liber bez daně z přidané hodnoty (dále jen „DPH“). Dále žádali 7500 liber (bez DPH) za výplaty a výdaje. Poplatky za právního zástupce byly 14 875 liber plus výdaje ve výši 1000 liber (bez DPH).

81. Vláda považovala hodinovou sazbu požadovanou právními poradci paní Halfordové za příliš vysokou: v domácích řízeních by příslušná sazba byla 120–150 liber za hodinu. Dále uvedla, že nebylo nutné pracovat na případu 500 hodin. Na názorném příkladu zaznamenala, že ačkoli případ zahrnoval pouze úzký okruh sporných bodů, žadatelčini právní poradci zvolili předložení písemných vyjádření o přibližně 200 stranách s téměř 500 stran příloh a dodatků obsahujících většinou informace buď irrelevantní nebo jen okrajového významu. Předložila k úvaze, že celková částka za soudní náklady přibližně 25 000 liber by byla zcela dostačující.

82. Maje na vědomí povahu sporných bodů, které v případě vyvstaly, Soud nebyl přesvědčen, že částky nárokové žadatelkou byly nezbytně vydány nebo že jsou přiměřené, pokud se týká jejich výše (viz například rozsudek ve věci Saunders v. Spojené království ze dne 17. prosince 1996). Rozhoduje na spravedlivém základě, přiznal v tomto bodě částku 25 000 liber spolu s jakoukoli DPH, jež by mohla být účtována.

#### D. Úrok z prodlení

83. Podle informace dostupné Soudu činí zákonná úroková míra platná ve Spojeném království ke dni přijetí tohoto rozsudku 8 % ročně.

#### Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. rozhoduje jednomyslně, že článek 8 Úmluvy je aplikovatelný na stížnosti týkající se jak domácí, tak úředních telefonních linek;

2. rozhoduje jednomyslně, že došlo k porušení článku 8 v souvislosti s hovory vedenými na žadatelčiny úředních telefonních linkách;

3. rozhoduje jednomyslně, že nedošlo k porušení článku 8 v souvislosti s hovory vedenými na žadatelčiny domácí telefonní lince;

4. rozhoduje jednomyslně, že došlo k porušení článku 13 Úmluvy v souvislosti s žadatelčinou stížností týkající se jejich úředních telefonních linek;

5. rozhoduje osmi hlasy proti jednomu, že nedošlo k porušení článku 13 Úmluvy v souvislosti s žadatelčinou stížností týkající se její domácí telefonní linky;

6. rozhoduje jednomyslně, že není nutné zabývat se stížnostmi podle článků 10 a 14 Úmluvy;

7. rozhoduje jednomyslně,

(a) že žalovaný stát zaplatí žadatelce v tříměsíční lhůtě s ohledem na morální a peněžní újmu 10 600 liber (deset tisíc šest set);

(b) že žalovaný stát zaplatí žadatelce v tříměsíční lhůtě s ohledem na náklady a výdaje 25 000 liber (dvacet pět tisíc) spolu s jakoukoli DPH, jež by mohla být účtována;

(c) že prostý úrok s roční mírou 8 % bude splatný od vypršení výše uvedené tříměsíční lhůty až do vyrovnání.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 25. června 1997.

Herbert PETZOLD  
tajemník

Rudolf BERNHARDT  
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA  
17. prosince 1996  
VĚC TERRA WONINGEN B. V.  
(Rozsudek ve věci Terra Woningen B. V. v. Nizozemsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jedinacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Bernhardt, předseda, Thór Vilhjálmsson, F. Gölcüklü, L. – E. Pettiti, B. Walsh, J. De Meyer, N. Valticos, S. K. Martens, B. Repik a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 25. dubna a 28. listopadu 1996, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

## POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 29. května 1995 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 20641/92) proti Nizozemskému království předložené Komisi podle článku 25 dne 9. září 1992 společností s ručením omezeným založenou podle nizozemského práva s názvem Terra Woningen B. V.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, kterým Nizozemsko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Předmětem požadavku bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článků 6 § 1 a 13 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ust. 35 § 3 (d) Jedinacího řádu B společnost, která žádala (dále jen „žadatelé“), uvedla, že si přeje zúčastnit se řízení, a ustanovila advokáta, který ji bude zastupovat (ust. 31).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan S. K. Martens, zvolený soudce holandské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Bernhardt, místopředseda Soudu (ust. 21 § 4 /b/). Dne 8. června 1995 vylosoval předseda Soudu, pan R. Ryssdal, za přítomnosti tajemníka dalších sedm členů, a to pány Thór Vilhjálmssona, F. Gölcüklü, L. – E. Pettitiho, B. Walshe, J. De Meyera, N. Valticose a B. Repika (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5).

4. Pan Bernhardt z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka konzultoval se zástupcem nizozemské vlády (dále jen „Vláda“), právním zástupcem žadatelů a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a 40). V souladu s následně vydaným nařízením tajemník obdržel vyjádření Vlády 5. prosince 1995 a vyjádření žadatelů 8. prosince. Delegát Komise nepředložil písemné vyjádření.

5. Ve dnech 22. ledna a 1. února 1996 obdržela kancelář tajemníka určité dokumenty, které si tajemník vyžádal od Vlády a žadatelů na pokyn předsedy.

6. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 22. dubna 1996. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu H. von Hebel, zástupce Vlády, J. L. de Wijkerslooth de Weerdesteijn, advokát, právní zástupce, W. J. A. Vellekoop, M. Luursemová, poradci;

(b) za Komisi H. G. Schermers, delegát;

(c) za žadatele W. P. M. Weerdesteijn, advokát, právní zástupce, profesor E. A. Alkema, poradce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Schermerse, Weerdesteijna, profesora Alkemy a pana de Wijkerslooth de Weerdesteijna.

## SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

### I. Zvláštní okolnosti případu

#### A. Pozadí

7. Žadatelé mají své registrované sídlo v Haagu. Jejich podnikání zahrnuje také rozvoj nemovitostí.

8. Společnost vlastní 288 bytů v šesti sousedících blocích situovaných na Merelaanu v Maassluisu, oblasti známé jako Noord–Nieuwlansepolder–zuid. Tyto obytné bloky byly postaveny okolo roku 1970 na pozemku, který byl v letech 1961–1967 vyvýšen 3–4 metry nad normální úroveň území Amsterdamu nánosem vydo-  
laným z různých doků nedalekého přístavu v Rotterdamu.

9. V roce 1985 bylo oznámeno, že v zahradě v Noord–Nieuwlandsepolder–zuid byl během kopání zaznamenán zápach minerálního oleje. Toto spolu s nálezem Úřadu práce v Rotterdamu o místech, kde byly ukládány přístavní naplaveniny, vedlo Oblastní úřad pro ústí Rýna (dnes již zrušený úřad, který v oblasti ústí Rýnu vykonával práva předaná mu správou provincie) k tomu, že zahrnul v roce 1985 území do programu opatření připravených podle zákona o čištění půdy (dočasná ustanovení) (viz níže uvedený odst. 29) a nařídil Ústřednímu úřadu ochrany životního prostředí pro oblast ústí Rýna, aby provedl předběžný průzkum (viz níže uvedený odst. 32) okolí. Nález byl takový, že v roce 1986 Úřad veřejného zdraví doporučil místním obyvatelům, aby nepožívali ovoce a zeleninu vypěstované v jejich vlastních zahradách nebo zahrádkách. Správa provincie Jižní Nizozemí nařídila v prosinci 1986 další průzkum (viz níže uvedený odst. 32).

V červenci 1990 předložil Ústřední úřad ochrany životního prostředí pro oblast ústí Rýna zprávu o dalším průzkumu. Shledal, že znečištění způsobené těžkými kovy arzénem a rtuťí a „driny“ (skupina sloučenin používaných k hubení hmyzu), zvláště dieldrinem a isodrinem, bylo místy velmi závažné; tam, kde se vyskytlo, objevovalo se běžně až na úrovni povrchu. Byla zde také zjištěna hladina znečištění kadmíem a mědí. Ve zprávě bylo poznamenáno, že nebyla použita žádná vrstva pro čištění půdy. Kapitola s názvem „Nálezy“ obsahovala následující:

„Můžeme říci, že doplňková koncentrace chemikálií následkem znečištění půdy je nežádoucí, ale neměla by podle současných (relativně omezených) vědeckých poznatků způsobit znatelnou či měřitelnou škodu na zdraví.“ (strana 139).

V poslední kapitole nazvané „Doporučení“ se tvrdilo, že za nepříznivých okolností by malé děti, jestliže budou vystaveny vlivu zaznamenaného znečištění, mohly absorbovat více zmiňovaných znečišťujících látek, než je jejich přípustná denní dávka (ADI), a že na mnoha místech množství „drinů“ v zóně skutečného styku s nimi přesahovalo stupeň koncentrace C daný v hodnotících tabulkách Směrnic pro čištění půdy (viz níže uvedený odst. 31). Bylo proto doporučeno, aby byl proveden průzkum s ohledem na možné vyčištění půdy (viz níže uvedený odst. 32) a určeno, „jakým způsobem mohou být tyto škodlivé účinky znečištění půdy na veřejné zdraví a na životní prostředí eliminovány tak, aby bylo dosaženo výsledku přijatelného z hlediska hygieny životního prostředí“ (strana 141).

10. V dopise z 1. listopadu 1990 informovala správa provincie místní obyvatele o tom, že další průzkum ji vedl k závěru, že jsou nutná další opatření pro čištění půdy. Dopis dále poukazoval na „nežádoucí situaci“ způsobenou přítomností znečišťujících látek a jejich blízkostí k povrchu a zdůraznil doporučení obyvatelům nejíst ovoce a zeleninu z jejich zahrad.

Dopis dále pokračoval prohlášením, že správa provincie učinila zásadní rozhodnutí půdu vyčistit. Návrh rozhodnutí byl předložen veřejnému posouzení na dobu čtyř týdnů počínaje 5. listopadem 1990 (viz níže uvedený odst. 33).

11. V dopise datovaném 26. března 1991 informovala správa provincie městský úřad v Maassluisu o tom, že rozhodla nařídit průzkum s ohledem na možné vyčištění půdy.

Program správy provincie pro realizaci čištění půdy počínaje rokem 1992 (viz níže uvedený odst. 32) zahrnoval oblast Noord–Nieuwlandsepolder–zuid.

#### B. Řízení u Výboru pro nájemné

12. Dne 18. dubna 1990 žadatel přenechal panu W. byt na třetím podlaží jedné ze svých budov v Mere-laanu počínaje 1. květnem 1990. Smluvní nájemné činilo 790,25 nizozemských guldenů (NLG) měsíčně.

13. Dne 9. července 1990 podal pan W. k Výboru pro nájemné ve Schiedamu žádost o vydání rozhodnutí, pokud se týče spravedlnosti nájemného (článek 17 § 1 zákona o nájemném za obytné prostory – viz níže uvedený odst. 21).

Zpráva vydaná vyšetřovatelem Výboru pro nájemné z 1. října 1990 stanovila, že zde nebyla vážná nedodržena údržba ani „absolutní či relativní nulové podmínky“, to znamená důvod pro snížení nájemného na zákonné minimum. Podle názoru vyšetřovatele by standard bytu měl být oceněn 132 body podle užívaného bodovacího systému (viz níže uvedené odst. 25–26).

Na jednání před Výborem pro nájemné dne 30. ledna 1991 pan W. předložil kopii dopisu správy provincie z 1. listopadu 1990 (viz výše uvedený odst. 10), ale nezpochybnil závěr vyšetřovatele.

14. Výbor pro nájemné vydal své rozhodnutí 17. dubna 1991. Shledal, že s ohledem na konkrétní okolnosti, na které se odvolávali žadatelé, ale jež byly vyšetřovatelem přehlédnuty, by standard bytu měl být oceněn na 134 body. Na tomto základě uzavřel, že smluvní nájemné nebylo spravedlivé, a stanovil spravedlivé nájemné na 783,07 NLG. Z tohoto rozhodnutí nevyplývá, že byl brán v úvahu dopis správy provincie.

#### C. Řízení u Oblastního soudu

15. Dne 24. června 1991 žadatelé podali k Oblastnímu soudu v Schiedamu žádost o závazné rozhodnutí (viz níže uvedený odst. 22). Zpochybňovali určité konkrétní předpoklady vyslovené Výborem pro nájemné v souvislosti s hlučností a tvrdili, že Výbor pro nájemné učinil nesprávný odhad; správné ohodnocení standardu bytu by mělo být 142 bodů. Na tomto základě usilovali o příkaz stanovení nájemného na 832,14 NLG nebo případně na částku původně smlouvenou (790,25 NLG).

16. V průběhu následujícího řízení pan W. tvrdil, že zde nastala „problematická situace“, která ospravedlňovala snížení bodového hodnocení o 20 bodů a stanovení nájemného na zákonné minimum 395 NLG (bod 4 Přílohy IV k Výnosu o nájemném za obytné prostory) (viz níže uvedený odst. 28). Předložil následující dokumenty:

(a) kopii dopisu správy provincie z 1. listopadu 1990 (viz výše uvedený odst. 10);

(b) kopii rozhodnutí vydaného Oblastním soudem v Rotterdamu 4. června 1991 v jiném, avšak podobném případě týkajícím se bytu v Rotterdamu;

(c) kopii dopisu z 26. března 1991 zaslánoho správou provincie městskému úřadu v Maassluisu (viz výše uvedený odst. 11);

(d) program správy provincie pro realizaci čištění půdy počínaje rokem 1992 (viz výše uvedený odst. 11).

Žadatelé kromě přidání dalších argumentů na podporu svých konkrétních obvinění tvrdili, inter alia, že znečištění půdy by nemělo být bráno v úvahu. Opíraje se o výňatek ze zprávy o dalším průzkumu, uvedené výše v odst. 9, tvrdili, že ze zprávy nevyplývalo, že došlo ke „znečištění půdy pod nebo v těsné blízkosti obytného prostoru v takové míře, aby způsobilo vážné ohrožení veřejného zdraví či životního prostředí“. Navíc zjištěné znečištění nemohlo ovlivnit standard bytu na třetím podlaží bez zahrady. Po zvážení všech těchto skutečností zde neexistoval důvod odebrat na tomto základě vůbec nějaký bod.

17. Oblastní soud vydal své rozhodnutí 10. března 1992, oceňuje standard bytu na 123 bodů a stanovuje nájemné na 399,75 NLG s platností od 1. května 1990. S ohledem na fakt, že po dalším průzkumu stanoveném zákonem o čištění půdy (dočasná ustanovení) správa provincie označila tuto oblast za takovou, která vyžaduje čištění půdy, a zařadila ji do svého ročního programu čištění půdy pro rok 1992 jako území, jež spadá pod rámec zmíněného zákona. Soud považoval za prokázané, že zde nastala „problematická situace“ ospravedlňující snížení bodového hodnocení o dvacet bodů a stanovení nájemného na zákonné minimum. S odkazem na svůj vlastní precedens z 5. června 1990 (viz níže uvedený odst. 38) zamítl argumenty žadatelů, které jsou shrnuty v předchozím odstavci. Toto vyjádřil následovně:

„8.3. ... shledáváme, že není na nás, abychom řešili otázku, zda správa provincie jednala správně při vydání rozhodnutí v souladu s článkem 2 § 1, druhá věta, zákona o čištění půdy (dočasná ustanovení), nebo zda toto rozhodnutí bylo opodstatněné. Takovými otázkami bychom se neměli zabývat ani nepřímo hodnocením nálezů vyšetřování (případ od případu), když určuje, zda (absolutní) nulové podmínky, jak jsou formulovány v bodě 4 Přílohy IV k Výnosu provádějícímu zákon o nájemném za obytné prostory (...), byly naplněny.

8.4. «Vážné ohrožení atd.» v polderu je zřejmě naznačeno rozhodnutím správy provincie označit toto území za takové, kde je požadováno čištění půdy; tudíž je také prokázáno, že absolutní nulové podmínky (které jsou formulovány stejnými požadavky) jsou naplněny.

8.5. V této souvislosti nezáleží na tom, že projednávaným obytným prostorem je byt na třetím podlaží bez vlastní zahrady. Znečištění je přítomno «v těsné blízkosti» obytného prostoru. Žadatelé uznali, že tento výraz je – oprávněně – v příslušné judikatuře pojímán velmi široce.“

18. Žadatelé proti tomuto rozhodnutí nepodali odvolání (viz níže uvedený odst. 23).

## II. Příslušné domácí právo

19. Následující text uvádí ustanovení příslušného domácího práva a předpisy platné v době stěžovaných událostí.

### A. Zákon o nájemném za obytné prostory

#### 1. Obecná materiální a procedurální ustanovení

20. Nájemná pro určité kategorie obytných prostor jsou určena Ministerstvem pro bytovou výstavbu a ochranu životního prostředí. U všech ostatních obytných prostor mají majitelé a nájemníci bytů v zásadě volnost při vzájemné dohodě o výši nájemného (článek 3 zákona o nájemném za obytné prostory).

21. Článek 17 § 1 však opravňuje majitele i nájemníky obrátit se v tříměsíční lhůtě od uzavření nájemní smlouvy na Výbor pro nájemné s žádostí o vydání rozhodnutí o spravedlnosti smluvního nájemného.

22. Strany se považují za souhlasící s výši nájemného shledanou Výborem pro nájemné jako spravedlivou, pokud se jedna z nich v dvouměsíční lhůtě neobrátila na oblastní soud s žádostí o odlišné rozhodnutí (článek 17 § 8).

23. Podle článku 28 § 3 zákona o nájemném za obytné prostory neexistuje proti rozhodnutí oblastního soudu jiné odvolání než odvolání na právním podkladě „v zájmu zákona“ (viz níže uvedený odst. 37).

#### 2. Posouzení spravedlnosti výše nájemného

24. Podrobná materiální ustanovení pro uplatnění zákona o nájemném za obytné prostory mohou být nalezena ve Výnosu o nájemném za obytné prostory (dále jen „Výnos“). Výnos je zavazující pro Výbor pro nájemné a pro oblastní soud (články 15 § 1 a 28 § 1 zákona o nájemném za obytné prostory).

25. Podle článku 5 § 1 písm. a) Výnosu musí být spravedlnost výše nájemného za samostatnou bytovou jednotku, jako byl byt postoupený panu W. žadatelé, stanovena v souladu se systémem bodování stanoveným Přílohou I Výnosu.

26. Podle Přílohy I jsou body přiznány za charakteristické znaky vztahující se ke standardu bytové jednotky samotné, jako jsou typ obydli (domu či bytu), rozloha pokojů, příslušenství koupelny a standard otopného systému, a za charakteristiky vztahující se k okolí (jako jsou blízkost veřejné dopravy, škol a obchodů). Až třicet bodů je odečteno za stáří obydli a až dvacet bodů za „problematickou situaci“ (jako trvalý hluk či znečištění).

Systém „nulových podmínek“ je stručně objasněn ve Výkladovém protokolu k Výnosu následujícím způsobem:

„Podle názoru Vlády jsou určité nedostatky technického či sídelního rázu tak závažné, že ipso facto brání zvyšování nájemného. Článek 6 § 3 odkazuje v této souvislosti na závažné nedostatky vyjmenované v Příloze IV k tomuto Výnosu. Tyto nedostatky jsou běžně označovány jako «nulové podmínky». Jestliže existuje takový nedostatek, Výbor pro nájemné nemusí posuzovat závažnost situace, ale musí bez dalších okolků shledat, že není přijatelné zvýšit nájemné. Musí tak rozhodnout, i když se nájemník na tento nedostatek přímo neodvolává.

Přítomnost nedostatku uvedeného typu je považována za nepřijatelnou s ohledem na nebezpečí, které představuje. Nedostatek musí být proto napraven co nejdříve, jinak by bytová jednotka neměla být dále obývána. Avšak po dobu, kdy je bytová jednotka dále obývána i přes nepřijatelnou situaci, není spravedlivé zvýšit nájem.“

27. Rozsah, v němž je výše nájemného spravedlivá, je vypočítáván podle výsledného bodového ohodnocení. Je pravidlem, že nájemné určené Výborem pro nájemné a oblastním soudem se blíží k horní hranici tohoto rozsahu (článek 7 § 1 Výnosu): nájemné však může být sníženo, jestliže je prokázán některý z „velmi závažných nedostatků“ nebo „absolutní nulové podmínky“ stanovené Přílohou IV k Výnosu.

28. Příloha IV původně uváděla nedostatky vztahující se k bytové jednotce samotné, jako jsou byt bez splachovací toalety nebo kuchyňského příslušenství, bez hlavního odpadu nebo plynové potrubí či elektrické kabely v tak nebezpečném stavu, že podniky veřejných služeb odmítly dodávat plyn či elektřinu. Jinou takovou „absolutní nulovou podmínkou“ bylo, jestliže bytová jednotka byla v tak špatném stádiu oprav, že byla nebezpečná a tudíž nevyhovující pro obývání. S platností od 1. července 1986 byl bez zvláštního výkladového protokolu k Příloze IV přidán čtvrtý bod:

„Další průzkum podle zákona o čištění půdy (dočasná ustanovení) zaznamenal znečištění půdy pod nebo v těsné blízkosti obydli v takové míře, že to způsobuje vážné ohrožení veřejného zdraví či životního prostředí.“

## B. Zákon o čištění půdy (dočasná ustanovení) a Směrnice pro čištění půdy

### 1. Administrativní příprava čištění půdy

29. V roce 1982, částečně následkem objevení případů velmi rozsáhlého znečištění půdy v roce 1980, byl přijat zákon o čištění půdy (dočasná ustanovení). V platnost vešel 15. dubna 1983. Jeho účelem bylo stanovit pravidla „zaměřená na rychlou eliminaci nebo prevenci znečištění půdy a jeho škodlivých účinkům tam, kde skutečné či potenciální znečištění půdy je takové, že existuje vážné ohrožení veřejného zdraví nebo životního prostředí“.

Článek 2 § 1 tohoto zákona stanovil následující:

„Po dobu následujících pěti let vypracuje správa provincie každoročně program čištění znečištěné půdy. Program uvede případy na území provincie, v nichž je skutečné či potenciální znečištění půdy takové, že zde existuje vážné ohrožení veřejného zdraví nebo životního prostředí. Program bude také uvádět případy, u nichž je třeba určit, zda takové okolnosti nastaly.“

30. Výklad různých výrazů použitých v prozatímním zákoně a nařízení týkajících se způsobu, jakým má být zákon realizován, byl vydán ve Směrnících pro čištění půdy.

31. Podle Směrnic pro čištění půdy, v sedmé upravené verzi (prosinec 1991), musí být možné nebezpečí zhodnoceno následujícím způsobem:

„Během parlamentních diskusí o tomto zákoně, jež nakonec vešel v platnost jako prozatímní zákon, byla tomuto kritériu dána následující forma. Přímý a častý kontakt lidských bytostí, rostlin či zvířat se znečišťující látkou musí buď být přítomný či bezprostředně hrozící a musí být jasné nebo pravděpodobné, že takový kontakt bude potenciálně škodlivý pro veřejné zdraví či životní prostředí. V této formě výkladu musí být kladen důraz na bezprostřední hrozbu takového kontaktu a na pravděpodobnost škodlivého účinku. Výraz «vážné ohrožení», tudíž označuje spíše nepřijatelně zvýšené riziko než přímou hrozbu. ... Část II Směrnic zmiňuje tři hlediska, která je třeba zvážit, a to charakter a koncentraci znečišťujících látek, lokální stav znečištění a využití půdy. Charakter a koncentrace znečišťujících látek vyjadřují rozsah znečištění a jeho možné účinky. Lokální stav znečištění naznačuje rozsah možného rozšíření a kontaktu. Využití půdy určuje pravděpodobnost vystavení vlivu znečišťujících látek a z toho vyplývajícího ohrožení. Zvážení těchto tří hledisek braných jako celek musí vést k odpovědi na otázku, zda je čištění vůbec nutné či je požadováno jako naléhavá záležitost ...” (odst. 1.6 Části I Směrnic pro čištění půdy).

Jako pomoc pro hodnocení charakteru a koncentrace znečištění byly vydány tabulky uvádějící koncentrace různých znečišťujících látek, jejichž překročení by činilo zásah nezbytným. Stupeň koncentrace A byl doporučená hranice, pod níž nebylo třeba zásahu. Stupeň koncentrace B byl stupeň označující potřebu dalšího průzkumu. Stupeň koncentrace C nezbytně vyžadoval průzkum s ohledem na možné čištění půdy jako naléhavého opatření.

32. Stupně přípravy pro čištění půdy, jak byly uvedeny ve Směrnících, byly následující:

(a) Předběžná opatření, jež nebyla uvedena v programu čištění půdy:

(i) Průzkum míst, kde mohlo být očekáváno znečištění půdy. Ten mohl být založen na stížnosti z řad jednotlivců, jako v tomto případě (viz výše uvedený odst. 9), prošetření dokumentů vztahujících se k využití půdy nebo skládkám, zprávách předložených městskými úřady nebo jakékoli jiné důležité informací.

(ii) Předběžný průzkum, jehož účelem je získání všeobecné představy o povaze, rozmístění a koncentraci znečišťujících látek. Tento průzkum je omezen.

(b) Další opatření navržená v programu čištění půdy:

(iii) Další průzkum se širším záběrem než onen předběžný, určený k získání informací, jež by umožnily zhodnotit ohrožení veřejného zdraví a životního prostředí a tím posoudit nutnost a naléhavost čištění půdy.

(iv) Průzkum s ohledem na možné čištění půdy, jehož účelem je umožnit vydání rozhodnutí o nezbytných opatřeních s ohledem na rozpočtové a technické možnosti.

(v) Návrh plánu pro vlastní čištění půdy.

## 2. Námitky proti programu čištění půdy

33. Článek 5 zákona o čištění půdy stanoví následující:

„1. Před konečným přijetím programu čištění zpřístupní správa provincie návrh veřejnému posouzení včetně zpráv o průzkumech, na nichž je založen. Současně zašle návrh radě provincie, městským úřadům v této provincii a inspektorovi pro veřejné zdraví.

2. Než tak učiní, zveřejní informaci o zpřístupnění návrhu veřejnému posouzení v úředním věstníku a v jednom či více denících či novinách vydávaných v provincii. Tato oznámení se rovněž zmíní o tom, že veřejnost je oprávněna vznést námitky podle níže uvedeného pododstavce 4.

3. Po dobu jednoho měsíce od data zpřístupnění návrhu programu veřejnému posouzení může kdokoliiv bezplatně přezkoumávat takto dostupné dokumenty.

4. Během doby uvedené výše v pododstavci 3 může kdokoliiv vznést ke správě provincie písemné námitky proti návrhu, obsahující zdůvodnění.“



34. Odstavec 2.2.7 Části I Směrnice pro čištění půdy objasňoval, že konečný program musel vysvětlit ná-zory správy provincie na jakékoliv obdržené námítky a že takové námítky měly být přiloženy ke konečnému programu. Ačkoli zákon nestanovil žádnou formu odvolání proti přijetí programu, námítky byly brány na vě-domí ministrem, který byl oprávněn upravit program provincie ve svém zdůvodněném rozhodnutí.

35. Zákon o čištění půdy (dočasná ustanovení) byl výrazně novelizován zákonem z 2. července 1992. Řa-da jeho ustanovení včetně článků 2 a 5 byla zrušena.

Prozatímní zákon jako celek byl zrušen zákonem z 10. května 1994, jeho ustanovení byla včleněna do zá-kona o ochraně půdy.

### C. Zákon o soudnictví

36. Článek 100 zákona o soudnictví stanoví následující:

„1. Kromě odvolání na právním podkladě (předloženého Nejvyššímu soudu generálním prokurátorem) «v zájmu zákona» je odvolání na právním podkladě proti rozsudku přijatému oblastním soudem v civilním případě povoleno pouze:

1. na základě toho, že rozsudek jasně nevyjádřil důvody, na kterých byl založen;
2. na základě toho, že rozsudek nebyl vyhlášen veřejně;
3. na základě chyby v kompetencích;
4. na základě toho, že oblastní soud překročil rámec své pravomoci.

2. Kromě odvolání na právním podkladě «v zájmu zákona» jsou odvolání na právním podkladě proti roz-hodnutí přijatému [následně po řízení s vyloučením veřejnosti, jestliže to právo vyžaduje] oblastním soudem v civilním případě povolena pouze z důvodů uvedených v odstavcích 1, 3 a 4 výše uvedeného podčlánku (1).“

37. Odvolání na právním podkladě „v zájmu zákona“ může být podáno k Nejvyššímu soudu jeho generál-ním prokurátorem na základě jeho vlastního uvážení a nezasahuje do práv a povinností stran určených v roz-sudku či rozhodnutí, proti kterému je odvolání podáno (články 95 a 98 zákona o soudnictví).

### D. Domácí judikatura

38. Jak je uvedeno výše v odstavci 28, pro zařazení bodu 4 do Přílohy IV k Výnosu nebylo podáno žádné vysvětlení. Tato situace přispěla k nejasnostem, pokud se týká výkladu tohoto ustanovení.

První problém se vztahuje k výkladu pojmu „pod nebo v těsné blízkosti obydlí“. V právních spisech a pří-slušné judikatuře se obvykle předpokládá, že tento výraz by měl být vykládán velmi široce.

Druhý problém se vztahuje k otázce, která byla sporná i v současném případě: zda by soudy měly samy rozhodnout, jestli „další průzkum podle zákona o čištění půdy (dočasná ustanovení)“ ospravedlňuje závěr, že „znečištění půdy“ je „takové, že způsobuje vážné ohrožení veřejného zdraví nebo životního prostředí“, nebo případně „automaticky“ přijaly, že takové vážné ohrožení je přítomno, když odpovědné úřady rozhodly na zá-kladě dalšího průzkumu v určitém případě, že je potřeba zavést opatření pro čištění půdy.

Názory na posledně uvedený bod se liší. Řada oblastních soudů přijala první názor – viz následující roz-hodnutí: Oblastní soud v Amsterdamu, 14. prosince 1990, Woonrecht 1991, č. 23; Oblastní soud v Zaanda-mu, 26. září 1991, Woonrecht 1991, č. 63. Jiné přijaly alternativní řešení – viz následující rozhodnutí: Oblast-ní soud v Dordrechtu, 23. března 1989, Nederlandse Jurisprudentie (NJ) 1989, č. 874, Woonrecht 1990, č. 1; Oblastní soud v Schiedamu, 5. června 1990, Woonrecht 1990, č. 87; Oblastní soud v Rotterdamu, 5. června 1990, Woonrecht 1990, č. 88; Oblastní soud v Zutphenu, 22. prosince 1992, Woonrecht 1992, č. 30; Oblastní soud v Assenu, 30. srpna 1993, Woonrecht 1993, č. 80.

Zdá se, že posledně uvedený názor přijal také náměstek ministra pro bytovou výstavbu a ochranu životní-ho prostředí (který stanoví nájemné pro určité kategorie obytných prostor a přitom přihlíží k Příloze IV k Vý-nosu), s ohledem na jeho dopis z 15. června 1990, uveřejněný ve Woonrechtu 1990, s. 212. Tento dopis zahr-nuje následující prohlášení:

„Vaším názorem je, že z historického vývoje a ze znění čtvrté absolutní nulové podmínky uvedené v Pří-loze IV se dá učinit závěr, že tato podmínka by měla vždy automaticky platit v těch případech, kde správa

provincie rozhodla, že situace odpovídá popisu v článku 2 § 1, druhá věta, zákona o čištění půdy (dočasná ustanovení). Mohu souhlasit s Vaším závěrem, zdůrazňuje, že projednávaná oblast měla být zahrnuta do programu čištění půdy na základě nálezu dalšího průzkumu.“

V případě, kde Legislativní odbor Státní rady musel zvážit rozhodnutí o nájemném vydané ministrem, ve kterém bylo použito bodu 4 Přílohy IV pro obytné prostory ve Steendijkpolderu v Maassluisu (viz příští odstavec), tento odbor rozhodl, že ministr „neučinil chybu, když považoval za relevantní, že Správa provincie Jižní Nizozemí při aplikaci článku 2 zákona o čištění půdy (dočasná ustanovení) stanovila na základě zprávy o dalším průzkumu, že zde existovalo vážné ohrožení ve výše uvedeném slova smyslu“ (rozsudek z 1. listopadu 1991, Woonrecht 1991, č. 32).

39. Jak bylo naznačeno v předešlém odstavci, řada výše uvedených rozhodnutí a rozsudků se vztahovala k Steendijkpolderu, polderu sousedícímu s Noord-Nieuwlandsepolder-zuid, který městský úřad Maassluisu vyvýšil navezením znečištěných nánosů z přístavu a poté prodal jako stavební parcelu. Bod 4 Přílohy IV byl shodně posouzen jako použitelný pro nájemně v této oblasti – viz rozhodnutí Oblastního soudu v Schiedamu z 5. června 1990, Woonrecht 1990, č. 87, a rozsudek Legislativního odboru Státní rady z 1. listopadu 1991, Woonrecht 1991, č. 32.

Zmíněn může být mimochodem rozsudek Odvolacího soudu v Haagu, který, jak se zdá, také přijal alternativní názor. Ve svých rozsudcích z 6. prosince 1990 (případy č. 14 668, 14 669 a 14 670, citované ve zprávě o rozsudku Nejvyššího soudu z 9. října 1992, NJ 1994, č. 286) Odvolací soud v Haagu stanovil, že městský úřad v Maassluisu byl zodpovědný za nedovolený čin prodeje Steendijkpolderu jako stavební parcely. Zdůvodnění odvolacího soudu zahrnovalo následující:

„S ohledem na zodpovědnost městského úřadu v Maassluisu odvolací soud zaznamenal především, že jelikož Vláda rozhodla v souladu s články 2 a násl. zákona o čištění půdy (dočasná ustanovení), že půda by měla být vyčištěna, musí být považováno za jasné stanovené, že v tomto případě existuje «vážné ohrožení veřejného zdraví nebo životního prostředí» v rámci znění zákona (článek 2 § 1).“

V následujících odvoláních na právním podkladě nebyla učiněna žádná prohlášení zpochybňující toto zdůvodnění. Nejvyšší soud každopádně ve svém výše uvedeném rozsudku z 9. října 1992 rozhodl, že odvolání jsou nepodložena, a tak podpořil rozsudek odvolacího soudu.

## ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

40. Ve své žádosti ke Komisi (č. 20641/92) z 9. září 1992 žadatelé uvedli porušení článku 6 § 1 Úmluvy v tom, že se jim nedostalo výhody účinného soudního přezkoumání při rozhodování o jejich občanských právech, jelikož oblastní soud se považoval být vázán shledáním správy provincie ohledně znečištění půdy a jeho účinků na veřejné zdraví a životní prostředí, a tudíž jim odepřel právní rozhodnutí v důležité části jejich případu. Rovněž si stěžovali podle článku 13 Úmluvy, že se jim nedostalo účinného opravného soudního prostředku proti rozhodnutí správy provincie, které zasáhlo do jejich majetkových práv. Dále uvedli porušení článku 1 Protokolu č. 1, článku 14 samotného i ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 a článků 17 a 18 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1.

41. Dne 5. července 1994 Komise prohlásila žádost za přípustnou, pokud se týkalo článku 6 § 1 a článku 13 Úmluvy, a za nepřípustnou, pokud se týkalo zbytku.

Ve své zprávě z 5. dubna 1995 (článek 31) vyjádřila dvanácti hlasy proti jednomu názoru, že došlo k porušení článku 6 § 1 a že nebylo nutné šetřit, zda došlo také k porušení článku 13.

## KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

42. Vláda uzavřela svou zprávu vyjádřením názoru, že nedošlo k porušení práv žadatelů na přístup k soudu, jak jsou zajištěna článkem 6 § 1, ani k porušení článku 13.

43. Žadatelé ve svém vyjádření prohlásili, že došlo k porušení článku 6 § 1. Žádali rovněž Soud, aby „prohlásil za přípustné“ jejich stížnosti podle článku 1 Protokolu č. 1 ve spojení s články 14, 17 a 18 Úmluvy a aby shledal, že tato ustanovení byla porušena, a přiznal jim spravedlivé zadostiučinění.

### PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

#### I. Rozsah případu před Soudem

44. Žadatelé ve svém vyjádření a znovu při přelíčení žádali Soud, aby zvažil také ty z jejich stížností, které Komise prohlásila za nepřipustné, jmenovitě jejich udání porušení článku 1 Protokolu č. 1 ve spojení s články 14, 17 a 18 Úmluvy. Podle jejich tvrzení byly tyto založeny na stejných skutečnostech, jež byly prohlášeny za přípustné v kontextu článku 6 § 1.

45. Jak Soud již často prohlásil, rozsah případu před ním je omezen rozhodnutím Komise o přípustnosti.

V současném případě se přípustná část stížnosti týká pouze údajného nedostatku procedurální povahy. Ať už výsledek projednávaného řízení byl či nebyl ovlivněn tímto údajným nedostatkem, rozsah případu před Soudem se nerozšiřuje na podstatu zmíněných sporných bodů.

Soud proto shledal, že není v jeho pravomoci posoudit stížnosti, které Komise prohlásila za nepřipustné (viz rozsudek ve věci *Masson a van Zon v. Nizozemsko* ze dne 28. září 1995, Série A č. 327-A, s. 16, §§ 39–40).

#### II. Údajné porušení článku 6 Úmluvy

46. Žadatelé si stěžovali, že neměli přístup k soudu disponujícímu pravomocí zhodnotit důležitost znečištění půdy pro daný případ (viz výše uvedený odst. 16). Stěžovali si na porušení článku 6 § 1 Úmluvy, který stanoví:

„Každý má právo na spravedlivé ... projednání ... soudem ... rozhodne o jeho občanských právech a záležitostech ...“

Vláda proti tomuto prohlášení namítala, zatímco Komise s ním souhlasila.

##### A. Předběžná námitka Vlády

47. Ve své zprávě a znovu při zasedání Soudu Vláda, opírajíc se zvláště o rozsudek Soudu ve věci *British American Tobacco Company v. Nizozemí* (20. listopadu 1995, Série A č. 331), prohlásila, že žadatelé měli možnost podat odvolání na právním podkladě k Nejvyššímu soudu. Citujíc rozsudek tohoto soudu z 29. března 1986, NJ 1986, č. 242, prohlásila, že zákonná námitka proti odvolání na právním podkladě musí být zrušena, pokud se zjistí, že soud nižší instance nedodržel základní principy spravedlivého projednání zajišťované článkem 6 Úmluvy.

48. Tvrzení Vlády se rovná předběžné námitce o nevyčerpání domácích opravných soudních prostředků.

49. Tato námitka byla poprvé formulována před Soudem. Přitom nic Vládě nebránilo učinit tak ve stádiu šetření Komise o přípustnosti žádostí. Existuje zde proto překážka uplatnění žalobního nároku.

## B. Skutková podstata

### 1. Aplikovatelnost článku 6 § 1

50. Nebylo zpochybněno, že projednávané řízení o stanovení výše nájemného zakládalo „rozhodnutí o občanských právech a závazcích“.

Soud ze své strany nevidí důvod rozhodnout jinak. Článek 6 § 1 je tudíž aplikovatelný.

### 2. Soulad s článkem 6 § 1

51. Žadatelé se opírali o skutečnost, že oblastní soud došel k závěru, že rozhodnutí správy provincie zahrnout Noord-Nieuwlandsepolder-zuid do programu realizace čištění půdy se rovnalo samo o sobě důkazu, že zákonná nařízení, jež jsou bezprostřední příčinou použití ustanovení o minimálním nájemném, byla splněna (viz výše uvedený odst. 17). Oblastní soud sám neprošetřil zprávu o dalším průzkumu, ačkoliv podle tvrzení žadatelů z této zprávy nevyplývalo, že shledané znečištění jakkoliv ovlivnilo standard bytu postoupeného panu W.

Vláda se opírala o tvrzení naznačené již ve výše uvedeném odst. 47.

Komise se domnívala, že oblastní soud odmítl vydat nezávislé zhodnocení této otázky, která byla základním kamenem celého sporu. Tímto odepřel žadatelům účinné soudní přezkoumání podstaty jejich stížnosti.

52. Soud zdůraznil, že pro rozhodnutí o občanských právech a povinnostech „soudem“ zajištěné článkem 6 § 1 je požadováno, aby projednávaný „soud“ měl pravomoc prošetřit všechna skutková a právní zjištění důležitá pro svůj případ (viz. inter alia a mutatis mutandis, rozsudky ve věcech *Le Compte, Van Leuven a De Meyere v. Belgie* ze dne 23. června 1981, Série A č. 43, s. 23, § 51 b, *Fischer v. Rakousko* ze dne 26. dubna 1995, Série A č. 312, s. 17, § 29, *British American Tobacco Company, s. r. o. v. Nizozemí* ze dne 20. listopadu 1995, Série A č. 331, s. 25, § 78, *Bryan v. Spojené království* ze dne 22. listopadu 1995, Série A č. 335–A, s. 17, §§ 44–45).

53. Jak je uvedeno výše (odst. 38), v příslušné době existovala pochybnost, jestli by oblastní soudy měly samy o sobě rozhodovat, zda „další průzkum podle zákona o čištění půdy (dočasná ustanovení)“ ospravedlňoval závěr, že „znečištění půdy“ bylo „takové, že způsobuje vážné ohrožení veřejného zdraví nebo životního prostředí“, nebo případně přijmout bez tázání či vlastního šetření rozhodnutí odpovědných orgánů, že je třeba zavést opatření pro čištění půdy. Oblastní soud v Schiedamu však ve svém rozsudku tohoto případu rozhodl, že takové riziko bylo „nutně implikováno“ rozhodnutím správy provincie.

54. Tímto se Oblastní soud v Schiedamu, „soud“ zabezpečující požadavky článku 6 § 1 (což nebylo přeno), sám připravil o pravomoc prošetřit skutečnosti, které byly pro vyřešení sporu rozhodující.

55. Za těchto okolností nemůže být učiněn závěr, že žadatelé měli přístup k soudu vybavenému dostatečnou pravomocí pro rozhodnutí případu před ním. Proto došlo k porušení článku 6 § 1.

### III. Údajné porušení článku 13 Úmluvy

56. Žadatelé uvedli, že v rozporu s článkem 13 Úmluvy neměli k dispozici účinné opravné soudní prostředky proti rozhodnutí správy provincie o tom, že bylo třeba zavést opatření pro čištění půdy, rozhodnutí, které ovlivnilo jejich pokojné užívání svého majetku.

Článek 13 Úmluvy stanoví následující:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

57. Před Soudem nebylo popíráno, že v současném případě mohlo být porušení tohoto ustanovení shledáno, kdyby nebylo porušení článku 6 § 1. S ohledem na svůj závěr týkající se článku 6 § 1 Soud každopádně neshledává nutným projednávat toto obvinění.

#### IV. Aplikace článku 50 Úmluvy

58. Článek 50 Úmluvy stanoví následující:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

#### A. Újma

59. Žadatelé požadovali 56 200 NLG za ztrátu nájemného za projednávaný byt po dobu deset let počínaje 1. květnem 1990.

60. Vláda a Komise se shodly v prohlášení, že zdaleka nebylo jasné, že rozhodnutí oblastního soudu by bylo jiné, kdyby nedošlo k projednávanému porušení Úmluvy.

61. Soud souhlasil s Vládou a Komisí. Jelikož mezi shledaným porušením a údajně utrpěnou újmou nebylo prokázáno příčinné spojení, nemůže být podle tohoto ustanovení přiznána žádná úhrada.

#### B. Náklady a výdaje

62. Žadatelé požadovali jednorázovou částku 75 000 NLG za náklady a výdaje vynaložené při domácím řízení a řízení ve Strasbourgu. Svůj požadavek nijak nespecifikovali.

63. Podle názoru Vlády, se kterou Komise převážně souhlasila, uhrazení nákladů vydaných při národním řízení „nepřicházelo v úvahu“. Pokud se týká řízení ve Strasbourgu, považují úhradu 20 000 NLG za „velkou částku“.

64. Soud se domníval, že v souvislosti s náklady a výdaji vynaloženými při domácím řízení nemůže být přiznána žádná úhrada ze stejných důvodů, jaké jsou uvedeny výše v odst. 61. Za náklady a výdaje vynaložené při řízení ve Strasbourgu Soud přiznává úhradu ve výši 30 000 NLG plus jakákoliv daň z přidané hodnoty, která může být účtována.

#### C. Úrok z prodlení

65. Podle informace dostupné Soudu činí zákonná úroková míra užívaná v Nizozemí ke dni přijetí tohoto rozsudku 5 % ročně.

#### Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. rozhoduje osmi hlasy proti jednomu, že není v jeho pravomoci rozhodnout o obvinění z porušení článku 1 Protokolu č. 1 ve spojení s články 14, 17 a 18 Úmluvy;

2. zamítá jednomyslně předběžnou námitku Vlády;

3. rozhoduje pěti hlasy proti čtyřem, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy;

4. rozhoduje jednomyslně, že není nezbytné projednávat obvinění žadatelů z porušení článku 13 Úmluvy;

5. rozhoduje jednomyslně

(a) že žalovaný stát zaplatí žadatelům v tříměsíční lhůtě 30 000 NLG (třicet tisíc nizozemských guldenů) s přičtením případné daně z přidané hodnoty;

(b) že prostý úrok s roční mírou 5 % bude splatný od uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání;

6. zamítá jednomyslně zbytek požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 17. prosince 1996.

Herbert PETZOLD  
tajemník

Rudolf BERNHARDT  
předseda

**Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu**

Vydává Nejvyšší soud ČR v Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera

Nakladatelská redakce: Jaroslav Šprongl, JUDr. Karel Havlíček

Překlad: Kateřina Špronglová

Sazba: Ivana Šteflová

Tisk: OSTRAVSKÉ TISKÁRNĚ, a. s., Ostrava

**NOVINOVÉ VÝPLATNÉ**  
poštovné úvěrováno  
pošta Ostrava 2

**NOVINOVÉ VÝPLATNÉ**  
placeno převodem  
pošta OZ Praha 025

Index 47 301

---

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998 (L).

Přílohový sešit XIV, ročník přílohových sešitů – IV, z 22. 6. 1998.

Vydává Nejvyšší soud ČR v Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel.: 05/41321237.

Ročně vycházejí 4 přílohové sešity.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává  
Nakladatelství ORAC, s. r. o., 106 00 Praha 10, Jabloňová 80.

Administrace Nakladatelství ORAC: tel.: 02/758716, 02/755843, fax: 02/758720.

e-mail: orac@comp.cz

Podávání novinových zásilek povoleno: Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Přeprava Praha, čj. 722/96, dne 21. 2. 1996.

Podávání novinových zásilek povoleno: Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Severní Morava,  
čj. 3687/95-P/1 ze dne 28. 12. 1995